

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Diplomová práce

Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Bc. Markéta Bičiště Volfová

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Bc. Markéta Bičičtř Volfová

Veřejná správa a regionální rozvoj – c.v. Jičín

Název práce

Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Název anglicky

Specifics of Social and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons

Cíle práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit jednotlivá specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného, podmínek pro poskytování dávek a jejich výplatu a navrhnout možná opatření pro optimální nastavení podmínek u těchto skupin pojištěnců.

Metodika

Teoretická část diplomové práce bude vytvořena na základě kompilace poznatků získaných z dostupné odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice s primárním zaměřením na zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné.

Na základě analýzy zjištěných dat bude provedena komparace podmínek sociálního a zdravotního pojištění z hlediska zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné se zaměřením na pojistné a na podmínky výplat jednotlivých dávek sociálního pojištění. Prostřednictvím syntézy získaných poznatků budou vyhodnocena a diskutována specifika uvedených pojištění a navržena možná doporučení pro optimální nastavení podmínek u daných skupin pojištěnců.

Doporučený rozsah práce

60-80 stran

Klíčová slova

zdravotní pojištění, sociální pojištění, nemocenské pojištění, zaměstnanec, OSVČ, vyměřovací základ, dávka, poplatník

Doporučené zdroje informací

ARNOLDOVÁ, Anna. Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9

ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. Laskavý průvodce po sociálních dávkách. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4410-3

Health Insurance: Requirements, Challenges, and Regulations, edited by Wayne M. Matthews, Nova Science Publishers, Incorporated, 2019. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=5725965>

JANEČKOVÁ, Hana a Helena HNILICOVÁ. Úvod do veřejného zdravotnictví. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-592-9.

ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ a dobrovolně důchodově pojištěných : s komentářem a příklady. Olomouc: ANAG, 2008-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-385-1

Předběžný termín obhajoby

2023/24 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Gabriela Kukulová, MBA, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra obchodu a financí

Elektronicky schváleno dne 18. 10. 2023

prof. Ing. Luboš Smutka, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 3. 11. 2023

doc. Ing. Tomáš Šubrt, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 05. 03. 2024

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.3.2024

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucí diplomové práce Ing. Gabriele Kukulové, MBA, Ph.D za věnovaný čas, cenné rady a trpělivost při psaní této práce.

Specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných

Abstrakt

Teoretická část diplomové práce s primárním zaměřením na zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné popisuje poznatky získané z dostupné odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice.

Analytická část diplomové práce obsahuje modelové příklady, které ukazují rozdíly mezi vyplacenými dávkami nemocenského pojištění a důchodového pojištění u zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné. U těchto poplatníků je vyčíslen nárok na dávky nemocenského pojištění, peněžité pomoci v mateřství, dávky otcovské poporodní péče, dávky ošetrovného a dlouhodobého ošetrovného. Výpočet těchto dávek je proveden pomocí výpočtových kalkulaček, které jsou dostupné na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

Dále je v modelových příkladech vypočtena výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství, mateřství a také na jakou výši starobního důchodu dosáhne zaměstnanec a osoba samostatně výdělečně činná za odpracovaných 45 let. Posledním výpočtem analytické části je výpočet odvodu zdravotního a sociálního pojištění ze mzdy zaměstnance za 12 kalendářních měsíců v porovnání s odvody osoby samostatně výdělečně činné.

Výsledkem diplomové práce je vyhodnocení rozdílů vyplacených dávek a možná doporučení.

Klíčová slova: sociální pojištění, zdravotní pojištění, zaměstnanec, osoba samostatně výdělečně činná, sazby pojistného, nemocenské pojištění, důchod

Specifics of Social and Health Insurance for Employees and Self-employed Persons

Abstract

The theoretical part of the diploma thesis, with a primary focus on employees and self-employed persons, describes knowledge obtained from available professional literature, current legal regulations and other relevant sources in the field of social and health insurance in the Czech Republic.

The analytical part of the diploma thesis contains examples that show the differences between the paid benefits of health insurance and pension insurance for an employee and a self-employed person. For these taxpayers, the entitlement to sickness insurance benefits, maternity assistance, paternal post-natal care benefits, nursing care benefits and long-term nursing care benefits is calculated. The calculation of these benefits is carried out using calculators, which are available on the website of the Ministry of Labor and Social Affairs.

Furthermore, in the model examples, the amount of compensation allowance during pregnancy and maternity is calculated, as well as the amount of old-age pension that an employee and a self-employed person will reach after 45 years of service. The last calculation of the analytical part is the calculation of the health and social insurance from the employee's salary for 12 calendar months compared to the of a self-employed person.

The result of the thesis is an evaluation of the differences in the benefits paid and possible recommendations.

Keywords: social insurance, health insurance, employee, self-employed, premium rates, health insurance, pension

Obsah

1 Úvod.....	11
2 Cíl práce a metodika	12
2.1 Cíl práce	12
2.2 Metodika	12
3 Teoretická východiska	14
3.1 Sociální zabezpečení – welfare state.....	14
3.2 Sociální správa v ČR.....	16
3.2.1 Soustavy sociální správy v ČR	18
3.2.2 Legislativa sociálního pojištění	22
3.2.3 Poplatníci sociálního pojištění a výše pojistného	24
3.2.4 Vyměřovací základy a sazby pojistného.....	26
3.2.5 Subsystémy sociálního pojištění	29
3.3 Zdravotní pojištění	46
3.3.1 Modely zdravotního pojištění	47
3.3.2 Legislativa zdravotního pojištění.....	48
3.3.3 Zdravotní pojišťovny	49
3.3.4 Plátcí zdravotního pojištění	50
3.3.5 Výše zdravotního pojištění	52
4 Vlastní práce.....	54
4.1 Modelové výpočty sociálního pojištění	55
4.1.1 Nemocenské dávky při pracovní neschopnosti.....	55
4.1.2 Peněžitá pomoc v mateřství	66
4.1.3 Dávky otcovské poporodní péče.....	69
4.1.4 Ošetřovné	71
4.1.5 Dlouhodobé ošetřovné	72
4.1.6 Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství	74
4.2 Důchodové pojištění – starobní důchod.....	75
4.3 Odvody zdravotního a sociálního pojištění u zaměstnance a u OSVČ	75
4.3.1 Odvody pojistného u zaměstnance	75
4.3.2 Odvody pojistného u OSVČ v běžném režimu a paušálním režimu	76
5 Výsledky a vyhodnocení	78
5.1 Porovnání nemocenské dávky	78
5.2 Porovnání peněžité pomoci v mateřství	81
5.3 Porovnání otcovské poporodní péče	82
5.4 Porovnání dávky ošetřovného	83
5.5 Porovnání dávky dlouhodobého ošetřovného	84

5.6	Porovnání dávky vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství	85
5.7	Porovnání starobního důchodu a zhodnocení specifík	86
5.8	Porovnání odvodů na sociální a zdravotního pojištění a zhodnocení specifík	87
6	Závěr	89
7	Seznam použitých zdrojů	91
7.1	Právní předpisy	92
7.2	Internetové zdroje	94
8	Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk	96
8.1	Seznam obrázků	96
8.2	Seznam tabulek	96
8.3	Seznam grafů	97
8.4	Seznam použitých zkratk	98
Přílohy	99

1 Úvod

Obecně platí, že sociální a zdravotní pojištění jsou mechanismy, které poskytují finanční ochranu a benefity jednotlivcům v případě nemoci, invalidity, nezaměstnanosti nebo jiných životních událostí.

V České republice je sociální a zdravotní pojištění nedílnou součástí daňového systému a tvoří velice významnou část příjmů veřejného rozpočtu. Specifika daného pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných se mohou lišit v závislosti na legislativě a pravidlech platných v dané zemi.

Sociální pojištění je systém, který poskytuje ochranu občanům v případě určitých životních událostí, jako jsou nemoc, invalidita, stáří, nezaměstnanost a další sociální rizika. Cílem sociálního pojištění je poskytnout finanční podporu a jistoty lidem v obtížných situacích, kdy není možné nebo je obtížné pokrýt potřebné náklady z vlastních zdrojů. V České republice má toto pojištění tři subsystémy. Prvním z nich je důchodové pojištění, které upravuje zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění, druhým subsystémem je nemocenské pojištění, které upravuje zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění a třetím subsystémem je státní politika nezaměstnanosti, která se zaměřuje na řízení a minimalizaci negativních dopadů nezaměstnanosti v ekonomice a na podporu lidí, kteří se ocitli bez práce. Jejím cílem je zajistit, aby lidé měli přístup k přiměřeným sociálním dávkám a službám během období nezaměstnanosti.

Zdravotní pojištění je v České republice spravováno a organizováno prostřednictvím zdravotních pojišťoven. Základem systému je povinné veřejné zdravotní pojištění, které pokrývá většinu obyvatel. Zdravotní pojištění upravuje zákon č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění.

Diplomová práce se zabývá specifiky sociálního a zdravotního pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných. U těchto dvou skupin pojištěnců porovnává podmínky pojištění a vyplácení dávek.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je na základě analýzy sociálního a zdravotního pojištění vyhodnotit jednotlivá specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných z hlediska odvodů pojistného, podmínek pro poskytování dávek a jejich výplatu a navrhnout možná opatření pro optimální nastavení podmínek u těchto skupin pojištěnců.

2.2 Metodika

Teoretická část diplomové práce bude vytvořena na základě kompilace poznatků získaných z dostupné odborné literatury, aktuálních právních předpisů a dalších relevantních zdrojů z oblasti sociálního a zdravotního pojištění v České republice s primárním zaměřením na zaměstnance a osoby samostatně výdělečně činné.

V této části bude také proveden výpočet dávek nemocenského a důchodového pojištění u zaměstnance, OSVČ v běžném režimu a u OSVČ v paušálním režimu. U těchto poplatníků bude vyčíslen nárok na dávky nemocenského pojištění, peněžité pomoci v mateřství, dávky otcovské poporodní péče, dávky ošetřovného a dlouhodobého ošetřovného. Výpočet těchto dávek bude proveden pomocí výpočtových kalkulaček, které jsou dostupné na stránkách Ministerstva práce a sociálních věcí.

Vyměřovacím základem pro výpočet dávek zaměstnance bude zvolena průměrná mzda v České republice, která je 40 324 Kč pro rok 2023. OSVČ v běžném režimu bude mít vyměřovací základ částku 20 162 Kč (1/2 průměrné mzdy) a budeme vycházet z toho, že OSVČ je nově podnikající, tudíž nemá žádnou historii a je jí stanoven tento základ ze zákona. OSVČ v paušálním režimu má vyměřovací základ ve výši 11 594 Kč, který je stanoven pro I. pásmo na rok 2023. Rozhodným obdobím pro výpočet dávek bude leden– prosinec 2023, poplatníci odpracovali celý rok, nepobírali žádné dávky, neměli žádné dny v nepřítomnosti, tudíž neměli žádné vyloučené dny.

Výpočet dávek nemocenského pojištění bude vypočten pro 14, 30, 90 a 380 dní pracovní neschopnosti. Peněžítá pomoc v mateřství bude vypočtena v délce 196 dní, dávky otcovské poporodní péče v délce 14 dní, ošetřování člena rodiny v délce 9 dní a dlouhodobé ošetřovné v délce 90 kalendářních dní.

Dále v modelových příkladech bude vypočtena výše vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství a také na jakou výši starobního důchodu dosáhne zaměstnanec a osoba samostatně výdělečně činná za odpracovaných 45 let.

Posledním výpočtem analytické části bude výpočet odvodu zdravotního a sociálního pojištění ze mzdy zaměstnance za 12 kalendářních měsíců. Podkladem pro výpočet u zaměstnance bude vyměřovací základ ve výši 40 324 Kč. U osoby samostatně výdělečně činné bude vypočteno, kolik odvede na pojistném za 12 kalendářních měsíců.

Na základě zjištěných dat z výpočtu nemocenského pojištění, starobního důchodu a odvodů na pojistném bude provedeno srovnání mezi zaměstnancem a osobou samostatně výdělečně činnou. Výsledky budou vyhodnoceny pomocí grafů a opatřeny komentářem.

3 Teoretická východiska

3.1 Sociální zabezpečení – welfare state

Pojem sociální zabezpečení (převzatý zřejmě z ruštiny) vznikl teprve ve 20. století. Jeho historickým předchůdcem byl pojem chudinská péče. Péče o chudé byla dlouhou dobu záležitostí především soukromých dobrovolných iniciativ (církve, spolky, obce, svobodná města), teprve později převzal péči o chudé na sebe stát. Spojení „sociální zabezpečení“ přesněji sociální bezpečnost poprvé použil generál Simon Bolívar y Ponte v rámci reforem uskutečňovaných v Mexiku v 1. polovině 19. století.

Sociální zabezpečení je plodem sociální politiky státu, kterou lze definovat jako soustavné a cílevědomé úsilí o změnu nebo udržení a fungování svého sociálního systému.

Vývoj pojmu „sociální zabezpečení“ významně ovlivnila teorie sociálního státu známá pod anglickým označením *social welfare state* („stát sociálního blahobytu“). Ekonomické základy *social welfare* formuloval v 1. polovině 20. století lord John Maynard Keynes, na nějž v následujících letech, již během druhé světové války i po ní, navázala řada dalších ekonomů. Např. v roce 1942 sir William Beveridge představil svůj pokrokový model národního pojištění, který přejala i tehdejší československé zákonodárství v podobě zákona č. 99/1948 Sb., o národním pojištění.

Principy *social welfare state* se zpravidla realizují prostřednictvím sociálního a zdravotního pojištění, státními podporami a sociální pomocí občanům (zahrnují jak zabezpečení dávkami peněžními a věcnými, tak službami). Pojem *social welfare* je v poslední době stále častěji nahrazován pojmem sociální ochrana (*social protection*).¹

„Sociální stát musí zejména zabezpečovat obyvatelstvo proti sociálním důsledkům nemoci, invalidity, stáří, nezaměstnanosti, proti nezavazujícímu charakteru vlastnictví, k ochraně matek a dětí.“²

¹ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2

² PAVLÍČEK, Václav a JIRÁSKOVÁ, Věra. *Ústavní právo a státověda*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-506-7

Historický vývoj sociálního zabezpečení

V *prvobytně pospolné společnosti* se rodové (kmenové) společenství postaralo o své přestárlé i nemocné příslušníky v podstatě tím, že je ponechalo ve své pospolitosti, v užší či širší rodině.

V *otrokářské společnosti* neměl otrok žádná práva, byl majetkem svého pána. Jedním z prvních dílčích sociálních opatření bylo rozdávání chleba, nařízené římskými císaři. Z této doby pochází původ známého hesla „chléb a hry“.

Ve *středověku* začaly být vytvářeny svépomocné podpůrné spolky, nejprve mezi horníky, nazývaná hornická bratrstva. První doklady o jejich existenci pocházejí z 15. století. V roce 1661 byl v českých zemích přijat patent o tulácích a žebrácích, který umožnil obcím přiznávat právo žebrat pouze práce neschopné chudině. O chudé, nemocné a práce neschopné osoby pečovala hlavně církve. Později byla povinnost pečovat o chudé přenesena na obce. V roce 1868 byla v českých zemích uzákoněna zásada, že péče, zahrnující ubytování v obecních pastouškách, chudobincích a nejnutnější stravu, se poskytuje pouze chudým s domovským právem. Ve 2. polovině 18. století ze vlády Marie Terezie dochází v rakouské monarchii k rozsáhlé reformě státní správy a k nástupu laického elementu (profesionálů) do vysokých úřadů. Byly vydány dva pensijní normály – první v roce 1771 pro vdovy a sirotky po zaměstnancích kteří „věrně sloužili“, a druhý v roce 1781 pro zaměstnance, „kteří se alespoň po deseti letech uspokojivé služby stali neschopnými práce“. V 18. století stát do řešení tíživých sociálních situací zasahoval minimálně, zcela v duchu liberalistické zásady „laissez faire-laissez passer“.

V roce 1883 došlo v Německu k uzákonění povinného nemocenského pojištění, v následujícím roce bylo upraveno i úrazové pojištění a v roce 1889 pak starobní a invalidní pojištění. Všechny tyto kroky se nazývají *Bismarckova reforma*, podle německého kancléře Otty von Bismarcka, který je realizoval. Byly tak položeny základy tzv. *Bismarckova modelu sociálního pojištění*, který značnou měrou ovlivnil pojišťovací systémy v mnoha zemích Evropy, včetně Rakouska-Uherska. Povinné sociální pojištění bylo krátce poté zavedeno i pro rakouskou část Rakouska-Uherska (tzv. Předlitavsko), tj. i pro české země.

Po skončení *první světové války*, v hektické době vzniku Československé republiky, nebylo možné ihned vytvořit vlastní zákonodárství. ČSR proto převzala od Rakouska-Uherska i právní předpisy ze sociální oblasti. Teprve v následujících letech byly postupně přijímány vlastní nové právní předpisy.

Po *druhé světové válce* bylo zákonodárství Československé republiky v oblasti sociální v zásadě převzato. Sociální situace byla velmi komplikovaná, neboť pojistné fondy byly buď zabaveny okupační mocností nebo znehodnoceny v důsledku válečných událostí (inflace). V roce 1948 byl přijatý zákon o národním pojištění, který byl na svou dobu velmi pokrokový.

Po *roce 1948* byl opuštěn pojišťovací princip a byly přijímány nové předpisy, které vycházely ze sovětských zkušeností.

V *roce 1950* bylo znárodněno zdravotnictví. V rámci tzv. první reformy sociálního zabezpečení byl přijatý nový zákon o nemocenském pojištění zaměstnanců a byl přijat nový zákon o sociálním zabezpečení.

Po *revoluci* a změně politického systému v listopadu roku 1989 bylo zřejmé, že bude třeba přistoupit k rozsáhlejší změnám i v oblasti sociálního zabezpečení. Mezi první opatření patřilo zrušení preferencí v důchodovém systému (osobních důchodů) a odstranění diskriminace osob samostatně výdělečně činných, převedení nemocenského pojištění ze správy odborů a jeho organizační sjednocení s důchodovým pojištěním v rámci České správy sociálního zabezpečení, zavedení pravidelné indexace důchodů či zavedení pojistného na sociální pojištění jako zvláštní platby mimo daňový systém. Další významnou změnu znamenalo přijetí nového zákona o důchodovém pojištění (zákon č. 155/1995 Sb.) nebo zavedení nového dávkového systému státní sociální podpory (zákon č. 117/1995 Sb.) V první dekádě 21. století došlo na realizaci reformních opatření i v oblasti sociální péče – byly přijaty nové zákony č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, č. 110/2006 Sb., o životním minimu a č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. V oblasti nemocenského pojištění byl schválen zákon č. 187/2006 Sb.³

3.2 Sociální správa v ČR

Současná podoba uspořádání sociální správy v ČR je výsledkem kombinace dvou klíčových přístupů ve výstavbě správních soustav – veřejnoprávního i soukromoprávního. Podmínky pro naplňování základních a sociálních práv leží na bedrech státu a jeho orgánů – vrcholných, ústředních a místních. Stát a jeho orgány tak zásadně ovlivňují činnost ostatních úrovní správy – veřejné samosprávy a soukromé správy.⁴Vzájemné vztahy vyjadřuje tabulka 1.

³ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2

⁴ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

Tabulka 1 Klíčové oblasti sociální správy

Státní sociální správa	
<i>Veřejná samospráva-územní a zájmová</i>	
Správa ziskových organizací	Správa neziskových organizací

Zdroj: vlastní zpracování, dle Šámalová 2021

- **Vrcholné a ústřední orgány státní správy**

Sociální ochrana je realizována především prostřednictvím ministerstev. Klíčovým orgánem v sociální správě je Ministerstvo práce a sociálních věcí a Ministerstvo zdravotnictví. Dalšími orgány jsou Ministerstvo školství, mládeže, tělovýchovy, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo pro místní rozvoj a další.⁵

- **Místní orgány státní správy**

Mohou působit ve všech agendách sociální správy (obce), nebo pouze ve vybraných oblastech (správa nemocenského pojištění, správa dávek v hmotné nouzi) Jejich existencí je zajišťována dostupnost různých forem pomoci a podpory občanům⁶.

- **Veřejná samospráva**

Jejími prostřednictvím dochází k aplikaci principů správy přímo občanům a její realizaci. Zastává jak činnost dohledovou např. nařízení, vyhlášky obcí, krajů, tak i roli poskytovatele pomoci, např. prostřednictvím příspěvkových organizací⁷.

- **Soukromá správa**

Podstatou je občanská iniciativa a její formování do podoby výkonných subjektů, které konají v sociální správě na základě povolení, která uděluje veřejná správa. Ve své činnosti je tak podřízena sociální politice a principům uplatňovaným v uspořádání veřejné správy⁸.

⁵ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

⁶ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

⁷ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

⁸ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

3.2.1 Soustavy sociální správy v ČR

Sociální správa se skládá z řady funkčních organizačních soustav, které mohou mít charakter veřejnoprávní, který je obvykle povinný a dále soukromoprávní, jenž má povahu spíše nepovinnou a svojí činností reguluje chování pouze selektivně určených skupin, příp. jednotlivců. Jednotlivé organizační soustavy vznikají a realizují svoji činnost na základě zákona nebo v souladu s ním, a to v předem definované či deklarované oblasti působení. Takto propojené organizační soustavy vytvářejí systém soustav, ve kterých jsou vztahy mezi soustavami logicky vystavěné. Vznik současného systému sociální ochrany v České republice a způsob, jakým jsou v ní uspořádány jednotlivé soustavy sociální správy, je výsledkem historických okolností a potřeb doby, ve kterých vznikaly.⁹

Vztahové schéma soustav sociální ochrany obyvatel ČR znázorňuje tabulka 2.

Tabulka 2 Schéma soustav sociální ochrany

Sociální pojištění (sociální zabezpečení) řeší 95 % sociálních událostí kompenzuje ztrátu nebo snížení výdělku	
Státní sociální podpora kompenzuje ztrátu/snížení výdělku (rodičovský příspěvek) pomáhá krýt zvýšené náklady (porodné, přídavek na dítě, příspěvek na bydlení)	
Sociální pomoc a sociální péče pomoc – kompenzuje základní potřeby péče – pomáhá krýt zvýšené náklady	
Sociální služby	

Zdroj: vlastní zpracování, Šámalová 2021

Sociální pojištění

Sociální pojištění je povinný finanční systém, kterým se člověk sám (nebo někdo jiný jeho) zajišťuje pro případ budoucí sociální události tak, že odkládá část své osobní spotřeby ve

⁹ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

formě pojistného, které odvádí do systému. Systém je tedy financován z pojistného vybraného od zákonem stanoveného okruhu poplatníků (typicky zaměstnanců, zaměstnavatelů a osob samostatně výdělečně činných). Systém zahrnuje nemocenské pojištění a důchodové pojištění.

O dávkách ze sociálního pojištění rozhoduje a současně je i vyplácí česká správa sociálního zabezpečení. O odvolání proti některým jejím rozhodnutím rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí či soud. Podmínky upravuje zákon č. 589/1992 Sb. o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku, a zákon č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení.

Nemocenské pojištění kryje krátkodobé sociální události, jako je pracovní neschopnost v důsledku nemoci, úrazu, těhotenství či mateřství, dále ošetřování člena domácnosti či osoby blízké nebo pokles příjmu v důsledku převedení těhotné zaměstnankyně na jinou práci. Povinně se nemocenského pojištění účastní především zaměstnanci a zaměstnavatelé. Účast osob samostatně výdělečně činných na nemocenském pojištění je dobrovolná a vzniká na základě podané přihlášky. Podmínky upravuje zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění.

Důchodové pojištění kryje dlouhodobé sociální události, jakými jsou stáří, invalidita a smrt živitele. Povinně se důchodového pojištění účastní zaměstnanci a zaměstnavatelé, kteří jsou povinni odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. Osoba samostatně výdělečně činná má v rámci sociálního zabezpečení, při zákonem stanovených podmínkách, povinnost účasti na důchodovém pojištění a povinnost platit příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Podmínky upravuje zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.¹⁰

Státní sociální podpora

Státní sociální podpora je systém peněžitých dávek, které mají pomoci především nízkopříjmovým rodinám s nezaopatřenými dětmi. Ze systému se vyplácejí dávky, u nichž vznik nároku závisí na příjmové situaci rodiny, i dávky, u nichž nárok na dávku není podmíněn příjmovou nedostatečností.

Do první skupiny tzv. testovaných dávek patří přídavek na dítě, porodné a příspěvek na bydlení, do druhé skupiny tzv. netestovaných dávek náleží rodičovský příspěvek, dávky

¹⁰ ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4410-3

pěstounské péče (příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek na úhradu potřeb dítěte, odměna pěstouna, příspěvek na zakoupení motorového vozidla) a pohřebné.

O dávkách státní sociální podpory rozhoduje a současně je i vyplácí prostřednictvím kontaktních míst úřadu práce České republiky. O odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce rozhoduje Ministerstvo práce a sociálních věcí. Systém státní sociální podpory je financován ze státního rozpočtu. Podmínky upravuje zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.¹¹

Sociální pomoc

Sociální pomoc lze z hlediska sociální politiky chápat jako poslední síť sociální ochrany, resp. Záchranné sociální sítě. Sociální pomoc tvoří důležitou součást systému sociální zabezpečení a představuje jednu z dávek poskytnutí sociální ochrany každému. Systém sociální pomoci je v ČR založen na sociálních právech zakotvených v Listině základních práv a svobod, především v čl. 30 odst. 2 LPS, kde se stanoví, že „Každý, kdo je v hmotné nouzi, má právo na takovou pomoc, která je nezbytná pro zajištění základních životních podmínek“.¹²

Dávky systému sociální péče se člení na tři skupiny. První tvoří dávky pomoci v hmotné nouzi (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc). Podmínky upravuje zákon č. 111/2006 Sb., o hmotné nouzi.

Do druhé skupiny patří dávky pro osoby se zdravotním postižením, jako je příspěvek na zvláštní pomůcku, příspěvek na mobilitu a průkazy pro osoby zdravotně postižené. Podmínky upravuje zákon č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením.

Uvedené dávky sociální pomoci vyplácí stát prostřednictvím Úřadu práce, který o dávkách rovněž rozhoduje. Podá-li účastník řízení odvolání proti rozhodnutí Úřadu práce, rozhoduje v odvolacím řízení Ministerstvo práce a sociálních věcí. Dávky jsou financovány ze státního rozpočtu.

Do třetí skupiny patří příspěvek na péči jako dávka systému sociálních služeb. Stát poskytuje osobám, které jsou závislé na péči jiné fyzické osoby a potřebují sociální službu, tzv. příspěvek na péči, opět prostřednictvím Úřadu práce. Sociální služby se poskytují osobám, které z důvodu nepříznivého zdravotního stavu nejsou soběstačné a potřebují

¹¹ ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4410-3

¹² KOLDINSKÁ, Kristina a TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-692-0

asistenci při každodenních úkonech. Sociální služby se poskytují na základě smlouvy mezi klientem a poskytovatelem, který musí být registrován. Registraci zajišťují krajské úřady. Služby jsou poskytovány zpravidla za úplatu, kterou hradí klient. Podmínky upravuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.¹³

Sociální služby

Na rozdíl od ostatních soustav se nejedná o systém dávkový, ale o soustavu založenou na konání ve prospěch potřebných osob. Hlavním kritériem pro poskytnutí sociálních služeb je nepříznivá sociální situace, která je v zákoně blíže popsána – jde o omezené schopnosti žít běžným životem z důvodu věku, zdravotního stavu, kvůli krizové situaci a z dalších důvodů zákona č. 108/2006 Sb.

Sociální služby může v České republice poskytovat pouze registrovaný poskytovatel, který musí splnit řadu sociálních služeb svou povahou nenárokové. O nároku zde rozhodují nejen orgány veřejné správy, ale i nestátní (soukromoprávním) poskytovatelé, kteří k tomu mají pověření na základě registrace vydané krajským úřadem.

Některé sociální služby mohou být poskytovány bezplatně – služby sociální prevence a poradenství. Ostatní musí být povinně zpoplatněny – služby sociální péče. Výše úhrady se řídí legislativou (vyhláška 505/2006 Sb.). Služby jsou poskytovány buď v pobytových zařízeních, v ambulantních zařízeních, nebo v přirozeném prostředí klienta.¹⁴

Sociálně právní ochrana

Jak už bylo uvedeno výše, existují soustavy, které jsou povahou buď regulativní, nebo pečující. Všechny výše uvedené soustavy jsou soustavami pečujícími. Soustavy regulativní jsou v podstatě takové, které na základě zákona upravují nerovný vztah mezi subjekty. Jedná se o narovnání vztahu, kde jedna ze stran je nadána mocí a druhá je postavena do slabší a často závislé pozice. Jde např. o vztahy dětí a dospělých, zaměstnanců a zaměstnavatelů, nájemníků a nájemců, zákazníků a obchodníků, obětí a pachatelů apod.

¹³ ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4410-3

¹⁴ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

Legislativa takovým slabším stranám přisuzuje jistý vyšší stupeň ochrany tak, aby nemohlo docházet k jejich zneužívání.¹⁵

3.2.2 Legislativa sociálního pojištění

Sociální pojištění v České republice je upraveno několika hlavními zákony:

- **Zákon č. 582/1992 Sb.**, o organizaci a provádění sociálního zabezpečení
- **Zákon č. 589/1992 Sb.**, o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti

Důchodové pojištění je upraveno zákonem:

- **Zákon 155/1995 Sb.**, o důchodovém pojištění

Nemocenské pojištění je upraveno zákonem:

- **Zákon č. 187/2006 Sb.**, o nemocenském pojištění

Orgány vykonávající v České republice činnost v oblasti sociálního pojištění dle §3 a §9 zákona č. 582/1991 Sb. o organizaci a provádění sociálního zabezpečení jsou:

- Ministerstvo práce a sociálních věcí
- Česká správa sociálního zabezpečení
- Okresní správy sociálního zabezpečení (dále jen „OSSZ“)
- Ministerstvo vnitra
- Ministerstvo spravedlnosti
- Ministerstvo obrany

Ministerstvo práce a sociálních věcí

- řídí a kontroluje výkon státní správy v sociálním zabezpečení
- řídí Českou správu sociálního zabezpečení
- zajišťuje úkoly vyplývající z mezinárodních smluv v sociálním zabezpečení
- zajišťuje úkoly související s dalším rozvojem sociálního zabezpečení

¹⁵ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3 ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

Dále posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění a pro účely odvolacího řízení správního, pokud napadené rozhodnutí bylo vydáno na základě posudku OSSZ.¹⁶

Česká správa sociálního zabezpečení

- rozhoduje o vyplácení dávek důchodového zabezpečení
- rozhoduje o vyplácení dávek sociálního zabezpečení do ciziny
- řídí a kontroluje činnost okresních správ sociálního zabezpečení
- vede registr pojištěnců a posuzuje jejich zdravotní stav

Okresní správy sociálního zabezpečení

- v rámci své působnosti zajišťují metodickou podporu zaměstnavatelům, zaměstnancům a OSVČ v oblasti důchodového a nemocenského pojištění
- zajišťují výplatu a potřebné doklady k výplatě důchodů a nemocenských dávek
- kontrolují plnění povinností občanů, zaměstnavatelů a plátců
- posuzují zdravotní stav a pracovní schopnost občanů

Ministerstvo vnitra, spravedlnosti, obrany

- řídí, kontroluje a rozhoduje v oboru své působnosti o dávkách důchodového pojištění u vojáků z povolání, příslušníků Vězeňské služby, Policie ČR, Hasičského záchranného sboru a příslušníků bezpečnostních sborů¹⁷

¹⁶ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9

¹⁷ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9

Právní skutečnosti v sociální zabezpečení

Právní skutečnosti, s nimiž právo spojuje vznik, změnu nebo zánik práv a povinností subjektů a které na lidské vůli nezávislé, se tedy nazývají právní události a v právu sociálního zabezpečení se označují jako *sociální události*.

Sociální událost je svou podstatou právní událostí a sociální se nazývá proto, že jde o právní událost v oblasti sociálního zabezpečení, mající dopad na sociální situaci člověka, spočívající např. v potřebě zajištění zdravotního ošetření či sociální služby, nutnosti dorovnání poklesu či výpadku příjmu ze zaměstnání. Nejčastější členění je na **předvídatelné** a **nepředvídatelné**, kdy kritériem je skutečnost povědomí o tom, zda sociální událost nastane, v případě též, kdy nastane. Podle toho je rozdělujeme:

- sociální události, o nichž víme, že nastanou, i to, kdy nastanou, a jsou proto zcela předvídatelné – např. lhůty k uplatnění určitého nároku
- sociální události, o nichž sice víme, že nastanou, ale není známo, kdy – např. smrt
- sociální událost, o nichž se neví, zda nastanou, ale ví se, kdy – např. dosažení určité věkové hranice
- sociální události, o nichž není známo, zda nastanou, ani kdy nastanou a jsou tedy zcela nepředvídatelné – např. nemoc, úraz¹⁸

3.2.3 Poplatníci sociálního pojištění a výše pojistného

Pravidla pro odvádění pojistného jsou stanovena v zákoně č. 589/1992 Sb. Poplatníkem pojistného je osoba, jejíž příjem (majetek) je ze zákona podroben odvodové povinnosti.

Povinnost platit pojistné mají:

- zaměstnavatelé
- zaměstnanci
- osoby samostatně výdělečně činné (dále jen „OSVČ“)
- osoby dobrovolně důchodově pojištěné

¹⁸ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2

Zaměstnavatelé

Zaměstnavateli, se dle zákona č. 589/1992 Sb. rozumějí právnické nebo fyzické osoby, které zaměstnávají alespoň jednoho zaměstnance, který je veden v pracovním poměru nebo činí na základě dohody o pracovní činnosti nebo dohody o provedení práce¹⁹.

Zaměstnanci

Za zaměstnance se považují osoby uvedené v §3 zákona 589/1992 Sb., pokud splňují podmínky uvedené v zákoně. Pro účely pojistného na sociální zabezpečení je třeba nejdříve posoudit, zda osoby splňuje podmínky pro zařazení mezi zaměstnance, a teprve poté zjišťovat, zda splňuje, podmínky účasti na nemocenském nebo důchodovém pojištění²⁰.

OSVČ

Za osobu samostatně výdělečně činnou se pro účely pojištění považuje osoba, která ukončila povinnou školní docházku a dosáhla věku aspoň 15 let a vykonává samostatnou výdělečnou činnost („SVČ“), nebo spolupracuje při výkonu SVČ, pokud podle zákona o daních z příjmů lze na ni rozdělovat příjmy dosažené výkonem této činnosti a výdaje vynaložené na jejich dosažení a udržení, výkonem SVČ se rozumí provozování činnosti na základě Živnostenského listu nebo jiného oprávnění podle zvláštních předpisů dle Živnostenského zákona.

OSVČ se dělí na OSVČ vykonávající hlavní SVČ a na OSVČ vykonávající vedlejší SVČ. Tyto dvě skupiny mají rozdílné podmínky pro účast na důchodovém pojištění a mají rozdílnou minimální výši ročního a měsíčního vyměřovací základu.²¹

Osoby dobrovolně důchodově pojištěné

Osoba dobrovolně důchodově pojištěná si platí pojistné na důchodové zabezpečení sama. Podmínky, za kterých se může osoba přihlásit k dobrovolnému důchodovému pojištění, jsou uvedeny v § 6 ZDP.

¹⁹ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ a dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2008-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN isbn-978-80-7554-385-1

²⁰ ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ a dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem*

a příklady. Olomouc: ANAG, 2008-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN isbn-978-80-7554-385-1

²¹ Česká správa sociální zabezpečení, <https://www.cssz.cz/definice-a-druhy-svc>

Výše pojistného

Výše pojistného se stanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu zjištěného za rozhodné období, tj. za období, z něhož se zjišťuje vyměřovací základ. U OSVČ je rozhodným obdobím kalendářní rok, u ostatních skupin poplatníků kalendářní měsíc.²²

3.2.4 Vyměřovací základy a sazby pojistného

Vyměřovací základ je pro jednotlivé skupiny poplatníků stanoven rozdílně.

Zaměstnavatel

Vyměřovací základ zaměstnavatele odpovídá úhrnu vyměřovacích základů jeho zaměstnanců.

Zaměstnanec

Pro zaměstnance je vyměřovací základ tvořen úhrnem hrubých zdanitelných příjmů, které mu zaměstnavatel zúčtoval v souvislosti se zaměstnáním zakládajícím účast na důchodovém pojištění. Některé příjmy, jako např. odstupné, se do vyměřovacího základu nezahrnují, tj. pojistné se z nich neodvádí.

OSVČ hlavní a vedlejší

Pro účast na pojištění OSVČ platí specifická pravidla. Tato účast není vázána na účast na nemocenském pojištění (ta je pro OSVČ pouze dobrovolná), ale závisí na charakteru samostatné výdělečné činnosti (hlavní, vedlejší), v případě vedlejší SVČ pak na příjmu z této činnosti. SVČ se považuje za hlavní v období, v němž se nepovažuje za vedlejší, SVČ se považuje za vedlejší, pokud paralelně s jejím výkonem trvaly zákonem stanovené skutečnosti, např. výkon zaměstnání, nárok na invalidní důchod, pobírání starobního důchodu.

Osoba vykonávající hlavní SVČ je vždy povinně účastna důchodového pojištění, jsou-li její příjmy nízké či záporné, platí pojistné alespoň z minimálního vyměřovacího základu, jehož výše je stanovena zákonem na jednu čtvrtinu obecné průměrné mzdy měsíčně. Znázorněno v tabulce 3. Osoba vykonávající vedlejší SVČ je povinně účastna důchodového pojištění pouze tehdy, pokud z této činnosti dosáhne takových příjmů, aby její daňový základ za

²² ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

kalendářní rok dosáhl alespoň tzv. rozhodné částky (2,4násobek obecné průměrné mzdy). Pokud tohoto příjmu nedosáhne, má možnost se přihlásit k pojištění dobrovolně.²³

Tabulka 3 Minimální vyměřovací základy a minimální zálohy

	2022		2023	
OSVČ hlavní	9 728,00 Kč	2 841,00 Kč	10 081,00 Kč	2 944,00 Kč
OSVČ vedlejší	3 892,00 Kč	1 137,00 Kč	4 033,00 Kč	1 178,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, dle Ženíšková 2023

OSVČ v paušálním režimu

Od 1. ledna 2021 byl dle zákona 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zaveden tzv. paušální režim pro OSVČ. Pro ty, kteří vstoupili do tohoto režimu, platí oproti ostatním poplatníkům specifické podmínky.

OSVČ, která vstoupí do tohoto režimu musí splňovat tyto podmínky:

- Není plátcem DPH a nemá registrační povinnost k této dani
- Není společníkem veřejné obchodní společnosti ani komplementářem komanditní společnosti
- Není dlužníkem, vůči němuž bylo zahájeno insolvenční řízení
- Nevykonává činnost, ze které jí plynou příjmy ze závislé činnosti, kromě příjmů z nich že je vybírána srážková daň podle zvláštní sazby daně

Od 1. ledna 2023 v návaznosti na zvýšení limitu pro DPH na 2 000 000 Kč dochází zároveň ke zvýšení limitů příjmů pro možnost vstupu do paušálního režimu. Zavádí se tři pásma paušálního režimu, viz tabulka 4.

²³ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

Tabulka 4 Výše měsíční zálohy na paušální daň v roce 2023

	Celková paušální platba	Daň z příjmů	Pojistné na důchodové pojištění	Pojistné na zdravotní pojištění
I. pásmo	6 208,00 Kč	100,00 Kč	3 386,00 Kč	2 722,00 Kč
II. pásmo	16 000,00 Kč	4 963,00 Kč	7 446,00 Kč	3 591,00 Kč
III. pásmo	26 000,00 Kč	9 320,00 Kč	11 388,00 Kč	5 292,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, dle Finanční správy 2023

Principem tohoto režimu je, že poplatníci hradí místně příslušnému Finančnímu úřadu pouze jednu částku, která zahrnuje daň z příjmů, pojistné na důchodové pojištění a pojistné na zdravotní pojištění. Tuto částku hradí nejpozději do dvacátého dne daného měsíce. V tomto případě se pojistné OSVČ nestanoví procentní sazbou z vyměřovacího základu.

OSVČ je povinna tuto platbu pravidelně hradit po celý rok, a to i v případě, pokud v některých měsících pobírala nemocenské dávky.

Výše zálohy na důchodové pojištění je pevně stanovena jako 29,2 % z nejnižšího měsíčního vyměřovacího základu pro SVČ zvýšeného o 15 %. V roce 2023 činí tato záloha 3 386 Kč (vypočítána z částky 10 181 Kč.) pro I. pásmo.

II. pásmo vypočteme z vyměřovacího základu ve výši 25 500 Kč, záloha činí 7 446 Kč. (25 000 x 0,292 = 7 446)

III. pásmo vypočteme z vyměřovacího základu ve výši 39 000 Kč, záloha činí 11 388 Kč. (39 000 x 0,292 = 11 388) tabulka 5.

Tabulka 5 Vyměřovací základy a pojistné u OSVČ v paušálním režimu

		paušální režim				
		2021	2022	2023		
				1. pásmo	2. pásmo	3. pásmo
vyměřovací základ	měsíční	10 191,00 Kč	11 188,00 Kč	11 594,00 Kč	25 500,00 Kč	39 000,00 Kč
záloha na DP	měsíční	2 976,00 Kč	3 267,00 Kč	3 386,00 Kč	7 446,00 Kč	11 388,00 Kč
max. pojistné u NP	měsíční	215,00 Kč	235,00 Kč	244,00 Kč	536,00 Kč	819,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Nemocenské pojištění pro OSVČ v paušálním režimu je obdobné jako pro OSVČ v běžném režimu.

OSVČ, které jsou přihlášeny v paušálním režimu nemají povinnost podávat přehled za kalendářní rok jako OSVČ v běžném režimu. Pokud by se stalo a došlo by k porušení výše uvedených podmínek, stane se tak poplatníkem v běžném režimu.²⁴

Maximální vyměřovací základ

Pokud zaměstnanec vykonává dvě nebo více zaměstnání u téhož zaměstnavatele, zjišťuje se maximální vyměřovací základ z úhrnu všech zaměstnání. Žádný zaměstnavatel by neměl z příjmů zaměstnance odvést pojistné z vyššího než maximálního vyměřovacího základu. Pokud by zaměstnavatel odvedl pojistné z vyššího úhrnu vyměřovacích základů, jedná se o přeplatek, který musí být zaměstnavateli vrácen na základě jeho žádosti nebo po zjištění tohoto přeplatku OSSZ.

Sazby pojistného odváděného na sociální zabezpečení jsou:

- u zaměstnavatele 24,8 % z vyměřovacího základu, z toho 2,1 % na nemocenské pojištění, 21,5 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti
- u zaměstnance 6,5 % z vyměřovacího základu
- u OSVČ 29,2 % z vyměřovacího základu, z toho 28 % na důchodové pojištění a 1,2 % na státní politiku zaměstnanosti
- u OSVČ, je-li účastna nemocenského pojištění, je sazba 2,1 % z vyměřovacího základu
- u osob dobrovolně účastných důchodového pojištění 28 %
- u zahraničních zaměstnanců, kteří se dobrovolně přihlásí k nemocenskému pojištění, 2,1 % z vyměřovacího základu²⁵

3.2.5 Subsystémy sociálního pojištění

Sociální pojištění zahrnuje tři základní subsystémy: důchodové pojištění, nemocenské pojištění a vedle pojistného na sociální zabezpečení vybírá i příspěvek na státní politiku

²⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí, <https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni>

²⁵ Česká správa sociálního zabezpečení, <https://www.cssz.cz/vyse-a-sazba>

zaměstnanosti. Tyto tři složky platí zaměstnanci i osoby samostatně výdělečně činné (OSVČ). Zaměstnanci mají účast povinnou, za ně odvádí pojistné zaměstnavatel. OSVČ mají povinnost hradit důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku, nemocenské pojištění je pro OSVČ dobrovolné.

Důchodové pojištění

Důchodové pojištění (dále jen DP) je velmi důležitým subsystémem sociálního zabezpečení, neboť se určitým způsobem dotýká každého občana. Placením pojistného na DP jsou zatíženi všichni ekonomicky aktivní občané a podle jeho výše se odvíjí i výše dávek, což má vliv na příjmy a životní úroveň rodin i jednotlivců.²⁶ Základním předpisem je zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění.²⁷

DP kryje dlouhodobé sociální události, jakými jsou stáří, invalidita a smrt živitele. Povinně se důchodového pojištění účastní zaměstnanci a zaměstnavatelé, kteří jsou povinni odvádět i pojistné, které je povinen platit zaměstnanec. OSVČ má v rámci sociálního zabezpečení, při zákonem stanovených podmínkách, povinnost účasti na důchodovém pojištění a povinnost platit příspěvek na státní politiku zaměstnanosti.²⁸

DP je příjmem státního rozpočtu a vede se na samostatném účtu státního rozpočtu a v zákonu o státním rozpočtu se uvádí jako samostatná položka příjmů státního rozpočtu. Příjmem státního rozpočtu jsou též penále, přírážka k pojistnému na sociální zabezpečení a pokuty. Výběr tohoto pojistného a jeho kontrolu provádějí OSSZ.²⁹

²⁶ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN sbn978-80-247-3724-9

²⁷ ČELEDVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4410-3

²⁸ ČELEDVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2019. ISBN 978-80-246-4410-3

²⁹ ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN sbn978-80-247-3724-9

Druhy důchodů a jejich složky

Z důchodového pojištění se poskytují dvě skupiny důchodů, tabulka 6.

Tabulka 6 Druhy důchodů

D ů c h o d y			
PŘÍMÉ		NEPŘÍMÉ	
starobní	invalidní	vdovský/ vdovecký	sirotčí

Zdroj: vlastní zpracování

Důchody přímé jsou vyměřeny na základě doby pojištění a výše výdělků oprávněné osoby. Přímé důchody tedy přímo závisí na výdělečné činnosti pojištěnce. **Nepřímé důchody** se stanovují z přímého důchodu, který pobíral zemřelý, nebo na který by měl nárok.

Výše každého důchodu se skládá ze dvou složek, a to: ze základní výměry a z procentní výměry.

Základní výměra důchodu je stanovena pevnou sazbou a je pro všechny druhy důchodů stejná. Základní výměra důchodu činí 10 % průměrné mzdy, přičemž se zaokrouhluje na celé desetikoruny nahoru, výše základní výměry důchodu je vyhlášována pro každý kalendářní rok nařízením vlády. Od 1.1. 2023 činí 4040 Kč³⁰, přehled důchodů znázorňuje tabulka 7.

³⁰ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví.: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

Tabulka 7 Přehled vývoje základních výměr důchodů

Základní výměra důchodu od data	Kč
01.01.2013	2 330,00 Kč
01.01.2014	2 340,00 Kč
01.01.2015	2 400,00 Kč
01.01.2016	2 440,00 Kč
01.01.2017	2 550,00 Kč
01.01.2018	2 700,00 Kč
01.01.2019	3 270,00 Kč
01.01.2020	3 490,00 Kč
01.01.2021	3 550,00 Kč
01.01.2022	3 900,00 Kč
01.01.2023	4 040,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, dle Vybíhala 2021

Procentní výměra důchodu se stanoví procentní sazbou tzv. výpočtového základu. U přímých důchodů se vychází z doby pojištění a u důchodů odvozených z procentní výměry důchodu zemřelého. Výše důchodu se stanoví měsíčně v celých Kč.³¹

Ukazatele pro stanovení důchodu

Důchodový věk je základním ukazatelem pro uplatnění nároku na starobní důchod. Má však vliv na stanovení i ostatních důchodů a jejich výše. Pokud jde o ostatní důchody, pojištěnec má nárok na invalidní důchod, stal-li se invalidním a získal potřebnou dobu pojištění, pokud nesplnil ke dni vzniku invalidity podmínky nároku na obecný starobní důchod. Důchodový věk ovlivňuje rovněž výši invalidního důchodu prostřednictvím tzv. institutu dopočtené doby.

Pro účely starobního důchodu není důchodový věk stanoven jednotně, ale je diferencován podle několika hledisek:

- rozlišení muž nebo žena
- počet vychovaných dětí (u žen)
- časové rozlišení dne dosažení důchodového věku podle data narození

³¹ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

- zvláštní hlediska, označená souborně jako snížený důchodový věk³²

U obecného důchodového věku jsou stanovena tři časová období podle roku narození, ve kterých jsou odlišně stanoveny hranice důchodového věku, a to:

1. časové období pro pojištěnce narozené před rokem 1936

V 1. časovém období činil důchodový věk u mužů 60 let a u žen 53 až 57 let (podle počtu vychovaných dětí). Jestliže žena vychovala alespoň 5 dětí, činil důchodový věk 53 let, při výchově 3 nebo 4 dětí 54 let, 2 dětí 55 let, 1 dítěte 56 let a žádného 57 let.

2. časové období pro pojištěnce narozené v období 1936 až 1971

V 2. časovém období se důchodový věk zvyšuje o kalendářní měsíc. Za důchodový věk se považuje věk dosažený v určeném kalendářním měsíci v den, který se číslem shoduje se dnem narození pojištěnce, popř. neobsahuje-li takto určený měsíc takový den, považuje se za důchodový věk ten věk, který je dosažen v posledním dni určeného kalendářního měsíce.

3. časové období pro pojištěnce narozené po roce 1971

Ve 3. časovém období u pojištěnců narozených po roce 1971 důchodový věk činí jednotně 65 let, příloha 1.

Kromě obecného důchodového věku je v důchodovém zabezpečení uplatňován i tzv. snížený důchodový věk, který se týká pojištěnců, u nichž se uplatňují při stanovení důchodového věku zvláštní hlediska, a to:

- hornické povolání vykonávané pod zemí v hlubinných dolech, povolání zdravotnických záchranářů a podnikových hasičů
- preferované pracovní kategorie
- účast v odboji³³

Doba pojištění je důležitým ukazatelem pro účely stanovení výše výpočtového základu u přímých důchodů. Je to doba, za kterou se platí pojistné na důchodové pojištění. Pro vznik

³² VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

³³ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

nároku na důchod je důležitá i tzv. *náhradní doba pojištění*, za kterou se ale pojistné neplatí. V případě, že dojde k souběhu dob pojištění a náhradních dob pojištění (k jejich překrývání), započte se pro stanovení celkové doby pojištění pro vznik nároku na důchod a pro výši procentní výměry důchodu je ta doba, jejíž zápočet je pro pojištěnce výhodnější. Doby pojištění týkající se výdělečné činnosti, s výjimkou doby samostatné výdělečné činnosti, jsou pak prokazovány prostřednictvím evidenčních listů důchodového pojištění, příloha 2. Pro vznik nároku na důchod a výši procentní výměry důchodu se náhradní doba pojištění hodnotí stejně jako doba pojištění, kromě hodnocení některých dob pro výši důchodu a pro vznik nároku na starobní důchod jen v rozsahu 80 %.³⁴

Vyloučené doby, pod tímto pojmem zákon rozumí časové úseky, které se při stanovení vyměřovacího základu vylučují z rozhodného období. Dobami, které jsou irelevantní při stanovení výpočtového základu jsou: pobírání dávek nemocenského pojištění, výkon civilní služby a vojenské služby, podpora při ošetřování člena rodiny, poskytování peněžité pomoci v mateřství.³⁵ Čím větší je počet dní tzv. vyloučené doby, tím vyšší je osobní vyměřovací základ. Podstatou fungování tzv. vyloučených dob je zamezení případného rozdrobení osobního vyměřovacího základu na jednotlivé úseky, ve kterých zpravidla občané nedosahují příjmů.³⁶

Roční vyměřovací základ pojištěnce se považuje úhrn vyměřovacích základů (zjednodušeně výdělků) za jednotlivý kalendářní rok rozhodného období vynásobený koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu.³⁷

Vyměřovací základy, dosažené za jednotlivé kalendářní roky rozhodného období, jsou vynásobeny specifickým koeficientem nárůstu všeobecného vyměřovacího základu (dále také KNVVZ). Dochází tím k určitému zrealnění příjmů dosažených v minulosti na úroveň příjmů dosahovaných v roce přiznání důchodů. Takto upravené příjmy se nazývají ročními vyměřovacími základy.

³⁴ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

³⁵ KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 2015. ISBN 978-80-7357-276-1

³⁶ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

³⁷ Česká správa sociálního zabezpečení, <https://www.cssz.cz/web/cz/vypocet-a-vyplata-duchodu>

KNVVZ se určuje za použití příslušných všeobecných vyměřovacích základů (=průměrná měsíční mzda za kalendářní rok) a přepočítacího koeficientu. Oba tyto prvky stanoví vláda nařízením na základě zjištění Českého statistického úřadu.³⁸

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu KVVZ-se vypočítá jako podíl všeobecného vyměřovacího základu $([r - 2] \cdot v Z_v)$ za kalendářní rok o 2 roky předcházející roku přiznání důchodu vynásobeného tzv. přepočítacím koeficientem (K_p), a všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, za který se vypočítává roční vyměřovací základ ($r v Z_y$). Koeficienty nárůstu všeobecného vyměřovacího základu se stanovují na 4 desetinná místa.³⁹

Osobní vyměřovací základ je potřebný pro stanovení tzv. výpočtového základu. Stanoví se jak měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů pojištěnce za rozhodné období. Vypočte se jako součin koeficientu 30,4167 (365:12) a podílu úhrnu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období a počtu kalendářních dnů připadajících za rozhodné období. Počet kalendářních dnů rozhodného období se snižuje o vyloučené dny. Osobní vyměřovací základ se tedy zjišťuje z ročních výdělků. Osobní vyměřovací základ se zaokrouhluje na celé Kč nahoru.⁴⁰

Výpočtový základ se odvozuje z osobního vyměřovacího základu pojištěnce jako určitý průměr dosažených výdělků za stanovené období nebo z dřívějšího osobního vyměřovacího základu, pokud pojištěnec již pobíral nebo pobírá některý z přímých důchodů.⁴¹

Starobní důchod

Starobní důchod je nejrozšířenější a nejnákladnější dávkou důchodového pojištění. Nárok na důchod vzniká splněním těchto podmínek. Dosažením důchodového věku a získání potřebné doby pojištění.⁴²

³⁸ KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2

³⁹ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

⁴⁰ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

⁴¹ VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

⁴² ŠTANGOVÁ, Věra a Roman LANG. *Právo sociálního zabezpečení v bodech s příklady*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-856-3

Na řádný starobní důchod má pojištěnec nárok, jestliže získal nejméně 25 let doby pojištění a dosáhl důchodového věku. Nárok na tento důchod má i pojištěnec, který získal pouze 15 let a dosáhl alespoň 65 let věku.

Požádat o důchod lze i před dosažením důchodového věku. Jedná se o tzv. předčasně starobní důchody. Zákon rozlišuje dva typy těchto důchodů, a to dočasně snížený předčasný starobní důchod (první typ) a trvale snížený předčasný starobní důchod (druhý typ). Za odchod do důchodu před dosažením důchodového věku je však žadatel sankcionován, a to snížením procentní výměry důchodu.

Invalidní důchod

Invalidní důchod je jedním čtyř ze druhů důchodů českého důchodového systému (vedle důchodu starobního, vdovského/vdoveckého a sirotčího). V závislosti na zjištěném stupni invalidity se invalidní důchod nyní rozlišuje na invalidní důchod pro invaliditu prvního, druhého a třetího stupně. Rozdíl mezi jednotlivými stupni invalidity spočívá v míře poklesu pracovní schopnosti občana (pokles o 35 % až 49 % znamená invaliditu prvního stupně, o 50 % až 69 % invaliditu druhého stupně a o 70 % a více pak invaliditu třetího stupně).

Pro nárok na invalidní důchod je třeba splnit stanovené podmínky. Jendou z nich je tzv. zjištění invalidity, jemuž předchází proces posuzování zdravotního stavu. Další nezbytnou podmínkou je potřebná doba pojištění, která se zjišťuje z období před vznikem invalidity. Doba pojištění se nevyžaduje pouze v případech, kdy invalidita vznikla následkem pracovního úrazu nebo nemoci z povolání. Délka potřebné doby pojištění pro nárok na invalidní důchod je závislá na věku občana.

U občanů ve věku nad 28 let činí potřebná doba pojištění 5 roků a zjišťuje se z posledních deseti roků před vznikem invalidity, u osoby starší 38 let dále platí, že nesplní-li podmínku 5 let pojištění v posledních 10 letech před vznikem invalidity, považuje se podmínka za splněnou též, pokud v posledních 20 let před vznikem invalidity získala 10 let pojištění.

U osob ve věku do 28 let je potřebná doba pojištění kratší, osoby do 20 let činí méně než 1 rok, u osoby od 20 do 22 let alespoň 1 rok, u osoby od 22 do 24 let alespoň 2 roky, u osoby od 24 do 26 let alespoň 3 roky, u osoby od 26 do 28 let alespoň 4 roky.

Podmínky nároku na invalidní důchod stanová zákon o důchodovém pojištění (zákon č. 155/1995 Sb.)⁴³

⁴³ Česká správa sociálního zabezpečení - <https://www.cssz.cz/web/cz/invalidni-duchod>

Vdovský a vdovecký důchod

Vdovské a vdovecké důchody patří mezi takzvané pozůstalostní důchody a poskytují se ovdovělým osobám z českého důchodového systému (vedle důchodu starobního, invalidního a sirotčího).

Vdova/vdovec má nárok na vdovský/vdovecký důchod po zemřelé osobě (po manželovi nebo manželce), která pobírala starobní nebo invalidní důchod nebo pokud ještě nebyla příjemcem důchodu, splnila ke dni úmrtí podmínku potřebné doby pojištění pro nárok na důchod (invalidní nebo starobní). Získání potřebné doby pojištění se nevyžaduje pouze tehdy, když manžel či manželka zemřel/a následkem pracovního úrazu. Další podmínku je, že manželství existovalo k datu úmrtí manžela či manželky.

Dnem uzavření nového manželství nárok na vdovský/vdovecký důchod zanikne.

Pokud bylo manželství rozvedeno, pozůstalosti důchod po bývalém manželovi/bývalé manželce nenáleží. Stejně tak nenáleží důchod po druhovi/družce ani po registrovaném partnerovi nebo partnerce. A to ani v případě jejich dlouhodobého soužití ve společné domácnosti a společné výchovy dětí.

Podmínky nároku na vdovský/vdovecký důchod stanoví zákon o důchodovém pojištění (z. č. 155/1995 Sb.).⁴⁴

Sirotčí důchod

Sirotčí důchody patří mezi takzvané pozůstalostní důchody a poskytují se osiřelým dětem z českého důchodového systému. Nezaopatřené dítě má nárok na sirotčí důchod po zemřelém rodiči (osvojiteli), který pobíral starobní nebo invalidní důchod anebo zemřel následkem pracovního úrazu. Aby nárok na sirotčí důchod vznikl i v ostatních případech, musí zesnulá osoba získat stanovenou dobu důchodového pojištění, která je závislá na věku rodiče:

jde-li o osobu starší 28 let, činí doba důchodového pojištění alespoň jeden rok v období posledních deseti roků přede dnem úmrtí;

jde-li o osobu starší 38 let, činí doba důchodového pojištění dva roky v posledních dvaceti let přede dnem úmrtí

⁴⁴ Česká správa sociální zabezpečení - <https://www.cssz.cz/web/cz/vdovsky-vdovecky-duchod>

Do doby důchodového pojištění zemřelého rodiče se však nezahrnují náhradní doby pojištění, to znamená, že musí jít o tzv. dobu placeného pojištění, tedy dobu výdělečné činnosti, za kterou je vyplácen příjem podléhající odvodu pojistného na sociální zabezpečení (důchodové pojištění). Nárok na sirotčí důchod nevzniká pěstounovi⁴⁵.

Nemocenské pojištění

Nemocenské pojištění je tradiční součástí českého sociálního systému. Jeho účelem je finančně zabezpečit ekonomicky aktivní občany v období výskytu vybraných sociálních událostí podmíněných změnou zdravotního stavu. Tyto sociální události obvykle souvisejí s realizací pracovněprávních vztahů – v oblasti pracovního práva jsou považovány za překážky v práci na straně zaměstnance, což znamená, že v důsledku jejich výskytu dochází k pozastavení povinnosti zaměstnance vykonávat sjednanou práci. Nemožnost výkonu práce způsobí zaměstnancům dočasnou ztrátu dosahovaného příjmu a tento výpadek je kompenzován příslušnou dávkou⁴⁶. Výplatu dávek nemocenského pojištění upravuje zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Nemocenské pojištění se řídí zákonem 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění.

Přestože je systém nemocenského pojištění tradičně určen především zaměstnancům, nárok na některé z dávek nemocenského pojištění náleží také OSVČ.⁴⁷

Podmínky účasti na nemocenském pojištění, vznik a zánik pojištění

Podmínkou účasti na nemocenském pojištění zaměstnanců je výkon činnosti na území České republiky. Vykonává-li však zaměstnanec přechodně práci mimo území České republiky, nemá to vliv na jeho pojištění. Pojištění jsou i zaměstnanci, kteří vykonávají zaměstnání v cizině pro zaměstnavatele se sídlem na území České republiky. Druhou podmínkou je minimální výše sjednaného příjmu hranice je stanovena na 4 000 Kč měsíčně. Zaměstnanci, kteří vykonávají činnost na základě dohody o provedení práce jsou účastni pojištění, jestliže

⁴⁵ Česká správa sociálního zabezpečení, <https://www.cssz.cz/web/cz/sirotci-duchod>

⁴⁶ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

⁴⁷ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

jim byl zúčtován započitatelný příjem v částce vyšší než 10 000 Kč měsíčně. Nemocenské pojištění u OSVČ je dobrovolné⁴⁸.

Pojištění vzniká zaměstnanci dnem, ve kterém začal vykonávat práci pro zaměstnavatele a zaniká dnem skončení doby zaměstnání, tj. ukončením pracovního poměru. OSVČ má účast na nemocenském pojištění dobrovolnou. Podmínkou účasti je výkon SVČ na území České republiky anebo mimo území, avšak na základě oprávnění vyplývajících z právních předpisů ČR. Další podmínkou je podání přihlášky k účasti na pojištění na předepsaném tiskopisu, příloha 3. Jestliže OSVČ vykonává souběžně několik samostatných činností je z nich pojištěna jen jednou. Pojištění OSVČ zaniká dnem uvedených v odhlášce z pojištění nebo dnem skončení, zánikem nebo pozastavením SVČ.⁴⁹

Rozhodné období a denní vyměřovací základ

Rozhodným obdobím pro výplatu dávek je období 12 kalendářních měsíců před kalendářním měsícem, ve kterém vznikla sociální událost.

Vyměřovacím základem pro účely výpočtu denního vyměřovacího základu se rozumí mzda, plat a další příjmy, které se zahrnují do vyměřovacího základu pro stanovení pojistného na sociální zabezpečení podle zákona č. 589/1992 Sb.⁵⁰

Denní vyměřovací základ v nemocenském pojištění zaměstnanců se stanoví tak, že se vyměřovací základ zjištěný z rozhodného období dělí počtem kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Jsou – li v rozhodném období vyloučené dny, těmi se rozumí dny dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény, snižuje se o tyto dny počet kalendářních dnů připadajících na rozhodné období. Vyměřovacím základem OSVČ je úhrn měsíčních základů v rozhodném období, z nichž tato osoba zaplatila pojistné na pojištění⁵¹.

⁴⁸ <https://www.cssz.cz/web/cz>

⁴⁹ *Sociální pojištění: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, [2007?]. ÚZ. ISBN isbn978-80-7488-569-3

⁵⁰ KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 2015. ISBN isbn978-80-7357-276-1

⁵¹ *Sociální pojištění: redakční uzávěrka*. Ostrava: Sagit, [2007?]. ÚZ. ISBN isbn978-80-7488-569-3

Redukce denního vyměřovacího základu

Denní vyměřovací základ je limitován prostřednictvím tří redukčních hranic. Výši těchto hranic platných od 1. ledna kalendářního roku vyhláší Ministerstvo práce a sociálních věcí formou Sdělení ve sbírce zákonů, tabulka 8.

Tabulka 8 Redukční hranice platné pro rok 2023

1. redukční hranice	1 345,00 Kč
2. redukční hranice	2 017,00 Kč
3. redukční hranice	4 033,00 Kč

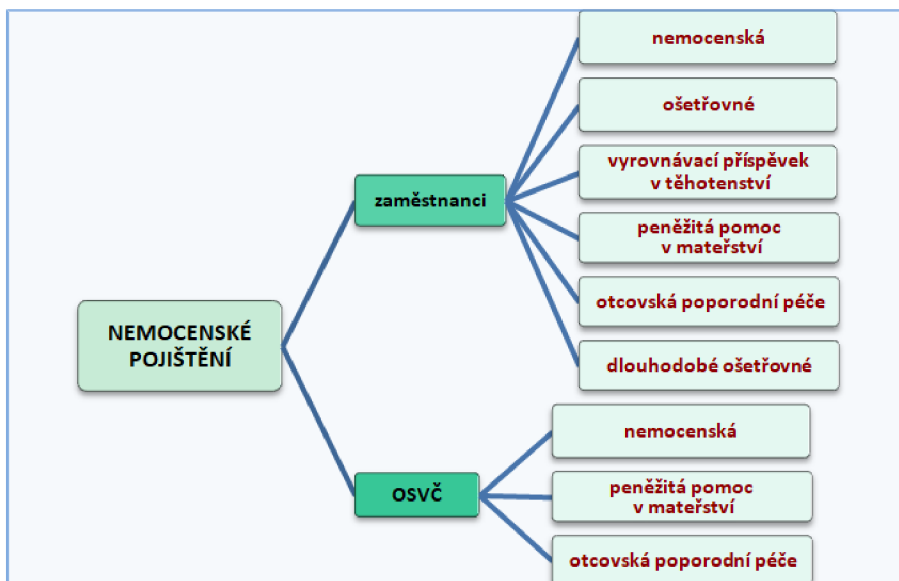
Zdroj: vlastní zpracování, dle www.mpsv.cz

Výpočet redukce se provede tak, že se započte do první redukční hranice 90 % z denního vyměřovacího základu. Mezi první a druhou hranicí se započte 60 % a z části mezi druhou a třetí redukční hranicí se započte 30 % z denního vyměřovacího základu.

Dávky nemocenského pojištění

Nemocenské pojištění poskytuje celkem šest peněžitých dávek, obrázek 1. Je to dávka nemocenská, peněžitá pomoc v mateřství, dávka otcovské porodní péče, ošetřovné, dlouhodobé ošetřovné a vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství. Všechny tyto dávky upravuje zákon č. 187/2006 Sb. o nemocenském pojištění. Účast na nemocenském pojištění vzniká u **zaměstnanců** ze zákona a je povinná. **Osoby samostatně výdělečně činné** mohou být účastny nemocenského pojištění („platit si ho“) dobrovolně. Zaměstnanci mohou čerpat všech šest výše uvedených dávek, osoby samostatně výdělečně činné mohou čerpat *nemocenskou, peněžitou pomoc v mateřství a dávky otcovské poporodní péče.*

Obrázek 1 Dávky nemocenského pojištění

Zdroj: www.bezplatnapravniporadna.cz

Nemocenské pojištění

Pojištěnec, který byl uznán ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopným nebo jemuž byla nařízena karanténa, má nárok na nemocenské pojištění od 15. kalendářního dne. Jde-li o OSVČ, musí navíc splnit podmínku tzv. čekací doby, tj. musí být účastna dobrovolného nemocenského pojištění OSVČ alespoň po dobu 3 měsíců bezprostředně předcházejících dni vzniku pracovní neschopnosti⁵². Podpůrní doba u nemocenského a OSVČ začíná 15. kalendářním dnem trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény a končí dnem, jímž končí dočasná pracovní neschopnost nebo nařízená karanténa, nejdéle však 380 kalendářních dnů⁵³.

Po dobu prvních 14 kalendářních dnů je zaměstnanec zabezpečen náhradou mzdy, kterou mu poskytuje zaměstnavatel. Náhrada mzdy náleží za pracovní dny a poskytuje se od prvního pracovního dne spadajícího do období 14 kalendářních dnů pracovní neschopnosti nebo karantény.⁵⁴

Jestliže došlo ke vzniku k pracovní neschopnosti po skončení pojištěného zaměstnání v tzv. ochranné lhůtě, má pojištěnec rovněž nárok na nemocenské. Účelem ochranné lhůty je

⁵² ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

⁵³ *Sociální pojištění: redakční uzávěrka* Ostrava: Sagit, [2007?]. ÚZ. ISBN isbn978-80-7488-569-3

⁵⁴ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

zajistit bývalého zaměstnance po stanovenou dobu po skončení pojištění pro případ vzniku pracovní neschopnosti dříve, než opět nastoupí další zaměstnání. Ochranná lhůta v případě uplatňování nároku na nemocenské činí 7 kalendářních dnů ode dne skončení zaměstnání, která zakládá účast na nemocenském pojištění.⁵⁵

Výše dávek nemocenského pojištění činí za kalendářní den:

- 60 % denního vyměřovacího základu do 30. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény
- 66 % denního vyměřovacího základu od 31. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény do 60. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény
- 72 % denního vyměřovacího základu od 61. kalendářního dne trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény
 - 100 % denního vyměřovacího základu u dobrovolných členů integrovaného záchranného systému (např. dobrovolných hasičů), pokud tato dočasná pracovní neschopnost nebo karanténa vznikla v důsledku provádění záchranných nebo likvidačních prací⁵⁶

Peněžité pomoci v mateřství

Nárok na peněžitou pomoc v mateřství (dále jen „PPM“) má nárok pojištěnka, která je účastna nemocenského pojištění a porodila dítě. Nástup na PPM začíná v rozmezí v počátku 8.–6. týdne před očekávaným dnem porodu, přičemž nárok na PPM musí pojištěnka k tomuto dni splnit současně další dvě podmínky⁵⁷.

První podmínkou je účast na nemocenském pojištění (tj. z příjmu ze zaměstnání je odváděno pojistné na sociální zabezpečení) nebo musí trvat ochranná lhůta ze skončeného nemocenského pojištění. K tomu musí splňovat druhou specifickou podmínku – být nemocensky pojištěn minimálně 270 dnů v posledních dvou letech před nástupem na tuto dávku (tj. zhruba 9 měsíců nemocenského pojištění v rozložení dvou let). Tato podmínka

⁵⁵ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

⁵⁶ *Sociální pojištění: redakční uzávěrka* Ostrava: Sagit, [2007?]. ÚZ. ISBN isbn978-80-7488-569-3

⁵⁷ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

nemusí být splněna jen u jednoho zaměstnavatele. V období dvou let lze sčítat doby z různých pojištění (zaměstnání).

OSVČ mají nárok na PPM, jen pokud si dobrovolně a po určitou dobu platí nemocenské pojištění. OSVČ musí splnit podmínku účasti na nemocenském pojištění alespoň po dobu 180 dnů v období jednoho roku před dnem nástupu na PPM.

Podpůrčí doba, tj. doba po kterou se poskytuje PPM, činí obvykle 28 týdnů nebo 37 týdnů u vícečetných porodů. Výše PPM za kalendářní den činí 70 % denního vyměřovacího základu⁵⁸.

Dávka otcovské poporodní péče

Nárok na dávku otcovské poporodní péče tzv. otcovskou má pojištěnec, který pečuje o dítě a jeho je otcem. Dále může mít nárok na otcovskou též pojištěnec, který pečuje o dítě, jež převzal do péče nahrazující péči rodičů na základě rozhodnutí příslušného orgánu, pokud dítě ke dni převzetí do této péče nedosáhlo 7 let věku. Jde-li o pojištěnce uplatňujícího nárok na otcovskou z nemocenského pojištění OSVČ, musí navíc získat účast na nemocenském pojištění jako OSVČ po dobu alespoň 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou. Otcovská náleží, jen nastal-li nástup na otcovskou v období 6 týdnů ode dne narození dítěte, anebo ode dne převzetí dítěte (mladšího 7 let věku) do péče. Otcovská náleží jen jednou, a to v případech, kdy pojištěnec pečuje o více dětí narozených současně nebo o více dětí převzatých současně do péče.

Podpůrčí doba činí u otcovské 1 týden bez možnosti přerušení a začíná dnem nástupu na otcovskou. Výše otcovské činí za kalendářní den 70 % denního vyměřovacího základu.⁵⁹

Ošetřovné

Na ošetřovné má nárok zaměstnanec, který nemůže pracovat z toho důvodu, že musí ošetřovat dítě mladší deseti let, pokud onemocnělo či utrpělo úraz, nebo musí ošetřovat jinou fyzickou osobu, jejíž zdravotní stav z důvodu nemoci nebo úrazu vyžaduje nezbytně ošetřování jinou fyzickou osobou, nebo ženy, která porodila a jejíž stav bezprostředně po

⁵⁸ <https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>

⁵⁹ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3.

porodu vyžaduje ošetřování jinou fyzickou osobou. Dále nárok na ošetřování vzniká, pokud zaměstnanec musí pečovat o zdravé dítě mladší deseti let, protože školské nebo dětské zařízení bylo uzavřeno (z důvodu havárie, epidemie či jiné nepředvídatelné události), dítěti byla nařízena karanténa nebo osoba, která jinak o dítě pečuje, sama onemocněla. Podmínkou nároku na ošetřovné je, že ošetřovaná osoba žije se zaměstnancem v domácnosti, to neplatí v případě ošetřování nebo péče o příbuzného v linii přímé a sourozence pojištěnce nebo ošetřování manžela či manželky pojištěnce, registrovaného partnera, partnerky pojištěnce, rodičů manžela, manželky nebo registrovaného partnera, partnerky pojištěnce.

Zaměstnanec nemůže uplatnit nárok na ošetřovné na dítě, na které již jiná osoba (zpravidla druhý z rodičů) uplatnila nárok na peněžitou pomoc v mateřství nebo rodičovský příspěvek (s výjimkou situace, kdy tato osoba sama nemůže o dítě pečovat).

Při ošetřování (péči) se mohou osoby žijící v domácnosti jednou vystřídat.

Ošetřovné se vyplácí nejdéle devět kalendářních dnů. V případě osamělého zaměstnance, který má v trvalé péči alespoň jedno dítě ve věku do 16 let, které neukončilo povinnou školní docházku, činí tato lhůta 16 kalendářních dnů. Tato doba se přerušuje po dobu, po kterou byla ošetřovaná osoba v lůžkové péči zdravotnického zařízení.

Výše ošetřovného od prvního kalendářního dne je 60 % redukovaného denního vyměřovacího základu za kalendářní den.⁶⁰

Dlouhodobé ošetřovné

S účinností od 1. ledna 2018 byla zavedena dávka dlouhodobého ošetřovného, jejím účelem je pomoci rodinám, které pečují o svého dlouhodobě nemocného člena překlenout období, zpravidla navazující na zhoršení zdravotního stavu, v jehož rámci je třeba například zařídit nové služby, upravit byt či vlastní péči napomoci ke zlepšení zdravotního stavu.

Nárok na dlouhodobé ošetřovné má pojištěnec, který pečuje o osobu potřebující poskytování dlouhodobé péče v domácím prostředí a nevykonává zaměstnání, z něhož dlouhodobé ošetřovné náleží, nebo v jiném zaměstnání práci, jde-li o zaměstnance, ani osobně nevykonává SVČ, jde-li o OSVČ. Za ošetřovanou osobu se považuje taková fyzická osoba, která byla alespoň čtyři kalendářní dny hospitalizována a zároveň je předpoklad, že zdravotní stav takové osoby po propuštění z nemocnice bude nezbytně vyžadovat poskytování

⁶⁰ ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Druhé vydání. Ilustroval Magdalena FIALOVÁ. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN isbn978-80-246-4553-7

dlouhodobé péče po dobu alespoň 30 kalendářních dnů. Další podmínkou je buď příbuzenský stav s ošetřovanou osobou nebo sdílení společné domácnosti.⁶¹

Podpůrčí doba trvá nejdéle 90 kalendářních dnů. Dlouhodobé ošetřovné se nevyplácí za kalendářní dny, kdy trvala hospitalizace ošetřované osoby, s výjimkou prvního a posledního kalendářního dne hospitalizace.

Výše dlouhodobého ošetřovného za kalendářní den činí 60 % denního vyměřovacího základu. Redukční hranice platí u dlouhodobého ošetřovného stejně jako u ostatních dávek nemocenského pojištění.

Vyrovňovací příspěvek v těhotenství a mateřství

Tato dávka je určena pro zaměstnankyni, která musela být z důvodu těhotenství, mateřství anebo kojení převedena na jinou práci a z toho důvodu dosahuje nižšího příjmu než před převedením. Převedením se rozumí také snížení množství požadované práce, pracovního tempa, zproštění výkonu některých prací, přeložení k výkonu práce do jiného místa nebo převedení na jiné pracoviště, popř. zproštění výkonu noční práce⁶². Výše vyrovnávacího příspěvku je rozdíl mezi redukováným denním vyměřovacím základem ke dni převedení a průměrem jejích započitatelných příjmů připadajících na jeden kalendářní den po převedení.

Státní politika zaměstnanosti

Poplatníci, kteří pravidelně odvádějí příspěvek na důchodové pojištění s touto platbou zároveň hradí měsíční příspěvek na státní politiku zaměstnanosti. Tyto prostředky jsou využívány na realizaci aktivní a pasivní politiky zaměstnanosti.

Aktivní politika zaměstnanosti především pomáhá nezaměstnaným najít práci (zajišťuje např. rekvalifikace, veřejné služby, školení a vzdělání, tvorbu dotovaných pracovních míst). Zajišťuje jí Ministerstvo práce a sociálních věcí České republiky a jednotlivé úřady práce, je vymezena v zákoně o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb.

Pasivní politika zaměstnanosti zahrnuje především podporu v nezaměstnanost

⁶¹ ŠTANGOVÁ, Věra a Roman LANG. *Právo sociálního zabezpečení v bodech s příklady*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN isbn978-80-7380-856-3

⁶² ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

3.3 Zdravotní pojištění

Veřejné zdravotní pojištění je druh zákonného pojištění, na jehož základě je plně nebo částečně hrazena zdravotní péče poskytovaná pojištěnci s cílem zachovat nebo zlepšit jeho zdravotní stav. Rozsah poskytované hrazené péče je dán zákonem č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění. Zdravotní pojištění provádějí zdravotní pojišťovny. Zdravotní pojištění se nevztahuje na pojištění dávek v nemoci. Tuto oblast řeší nemocenské pojištění a Česká správa sociálního zabezpečení, resp. Okresní správy sociálního zabezpečení jako výkonné složky.⁶³

Vybudování systému zdravotní péče založeného na neustálém zlepšování poskytované péče a služeb je společným cílem mnoha zemí a mezinárodních organizací. Dnes je analýza výsledků důležitá pro přijímání rozhodnutí, řízení a plánování klinických a organizačních změn zlepšováním kvality péče a služeb.⁶⁴

Historie zdravotního pojištění

Prvopočátky dnešního sociálního zdravotního pojištění lze vystopovat již v cechovních zajišťovacích spolcích ve středověku. Rozmach průmyslové výroby a s ním spojený nárůst sociálně slabé dělnické třídy v 19. století vedl ke zřizování různých příspěvkových fondů, jak zaměstnavateli, tak komunitami, které doplňovaly činnost charitativních organizací při pomoci chudým. Zpočátku bylo nejvyšší prioritou pojištění proti ztrátě příjmu, tj. nemocenské pojištění, ale postupně s rozvojem medicíny se k nemocenskému pojištění přidávalo pojištění zdravotní pro krytí výdajů na zdravotní péči.

První povinné zdravotní pojištění bylo zavedeno v roce 1849 v Prusku pro horníky. Povinnost platit toto pojištění se vztahovala na zaměstnance i zaměstnavatele. Od této doby začala v Německu vznikat celá řada podnikových i místních nemocenských pojišťoven. V roce 1881 německý císař Vilém II. vydal dokument k zavedení sociálního pojištění, který byl podnětem pro zákon o povinném zdravotním pojištění pro zaměstnané dělníky, schválený německým parlamentem v roce 1883. Tento zákon byl do jisté míry výsledkem kompromisu s původním návrhem kancléře Otto von Bismarcka (tzv. bismarckovský model) který navrhoval zřízení systému národní zdravotní služby. Vzhledem k tomu, že tento návrh

⁶³ ČERVINKA, Tomáš a Antonín DANĚK. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2009-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-360-8

⁶⁴ Salvatore, FP, Fanelli, S., Donelli, CC a Milone, M. (2021), "Principy zdravotní péče založené na hodnotách ve zdravotnických organizacích", *International Journal of Organizational Analysis*, sv. 29 č. 6, s. 1443-1454. <https://doi.org/10.1108/IJOA-07-2020-2322>

byl liberálními členy parlamentu a provinčními vládami odmítnut, přišel Bismarck nakonec s návrhem, který byl založen na existujících zaměstnaneckých fondech, vznikajících místních pojišťovnách a svobodných vzájemných pojišťovnách. Příspěvky na pojištění platil ze dvou třetin zaměstnavatel a z jedné třetiny zaměstnanec.

První Československá republika převzala model veřejného solidárního nemocenského pojištění, který byl na našem území zaveden již za Rakouska-Uherska přijetím zákonů o nemocenském a úrazovém pojištění po vzoru bismarckovského Německa. Negativní dopad na zdravotní péči nastal po druhé světové válce, kdy se Československo stalo součástí sovětské říše. Sovětské sociální zákonodárství výrazně ovlivnilo československé právní předpisy. Sjednocovací zákony z let 1951–1953 znamenaly zrušení systému národního pojištění a převedení veškeré zodpovědnosti za poskytování, řízení a kontrolování zdravotní péče na stát.

V roce 1989 po tzv. „Sametové revoluci“ začala v Československu nová éra zdravotní péče. Veřejné zdravotnictví bylo odstartováno přijetím příslušných zákonů v roce 1991 a zahájením činnosti Všeobecné zdravotní pojišťovny v roce 1992, později též dalších oborových zdravotních pojišťoven. V roce 1997 byl přijat nový zákon o veřejném zdravotním pojištění č. 48/1997 Sb., který upravuje podmínky, za kterých je poskytována zdravotní péče.⁶⁵

3.3.1 Modely zdravotního pojištění

Modely statutárního zdravotního pojištění se v jednotlivých zemích od sebe liší, nicméně lze přes všechny rozdíly rozlišit dva jeho základní modely – Beveridgeův a Bismarckův.

Beveridgeův model je model zdravotnictví financovaný ze všeobecných daní, jehož typickým představitelem je národní zdravotní služba (*National Health Service*) ve Velké Británii. Tento model se vyznačuje univerzálním pojistným krytím populace s poskytováním zdravotní péče ve veřejných zdravotnických zařízeních nebo u smluvně vázaných poskytovatelů zdravotní péče s různou vlastnickou formou. Financování zdravotnických zařízení je úlohou specializovaných úřadů při státní správě nebo regionální či municipální samosprávě, které zdravotnická zařízení současně provozují nebo se zdravotnickými zařízeními uzavírají smlouvy o poskytování zdravotní péče pro obyvatelstvo na vymezeném území⁶⁶.

⁶⁵ NĚMEC, Jiří. *Principy zdravotního pojištění*. Praha: Grada, 2008. ISBN isbn978-80-247-2628-1

⁶⁶ Health Insurance: Requirements, Challenges, and Regulations, edited by Wayne M. Matthews,

Odlišným je však **Bismarckův** model, což je model sociálního zdravotního pojištění, financovaný z povinných odvodů pojistného z příjmů pojištěnců a provozovaný samosprávnými zdravotními pojišťovnami. Výše pojistného je obvykle stanovena s ohledem na velikost příjmu pojištěnce. Poskytovatelé zdravotní péče jsou smluvně vázáni na zdravotní pojišťovny nebo mají ze zákona právo zdravotním pojišťovnám zdravotní péči poskytnutou jejich pojištěncům účtovat.⁶⁷

3.3.2 Legislativa zdravotního pojištění

Základním zákonem, kterým se řídí zdravotní péče, je především Ústava ČR zákon č. 1/1993 Sb. Součástí ústavního pořádku je Listina základních práv a svobod, která v čl. 31 stanoví. *Každý má právo na ochranu zdraví. Občané mají na základě veřejného pojištění právo na bezplatnou zdravotní péči a na zdravotní pomůcky za podmínek, které stanoví zákon.*“ (zákon č. 2/1993 Sb.)⁶⁸

V České republice se veřejné zdravotní pojištění upravují především dva klíčové zákony:

- **Zákon č. 48/1997 Sb.**, o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o veřejném zdravotním pojištění“ nebo „ZVZP“)
- **Zákon č. 592/1192 Sb.**, o pojistném na veřejné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o pojistném na zdravotní pojištění“ nebo ZPZP“)

Pro oblast fungování zdravotních pojišťoven mají nemalou roli zákony upravující fungování zdravotních pojišťoven:

- Zákon č. 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky
- Zákon č. 280/1992 Sb., o resortních Oborových podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách

Mezi další základní předpisy patří:

- Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví
- Zákon č. 372/2021 Sb., o zdravotních službách
- Zákon č. 378/2007 Sb., o léčivech

⁶⁷ NĚMEC, Jiří. *Principy zdravotního pojištění*. Praha: Grada, 2008. ISBN isbn978-80-247-2628-1

⁶⁸ JANEČKOVÁ, Hana a Helena HNILICOVÁ. *Úvod do veřejného zdravotnictví*. Praha: Portál, 2009. ISBN isbn978-80-7367-592-9

3.3.3 Zdravotní pojišťovny

Veřejně pojistný systém je prováděn zdravotními pojišťovnami, které jsou specifickými právními osobami (tedy osobami s vlastní právní identitou) nezávislými na státu. Zdravotními pojišťovnami jsou Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky (dále jen VZP ČR) a tzv. zaměstnanecké zdravotní pojišťovny.

VZP ČR je největší zdravotní pojišťovnou v České republice, existuje od roku 1991, byla založena dle zákona 551/1991 Sb., o Všeobecné zdravotní pojišťovně.

Vedle VZP ČR existuje řada dalších tzv. zaměstnaneckých zdravotních pojišťoven. Ty byly zřízeny na základě zákona č. 280/1992 Sb. o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách⁶⁹. Tímto byla poskytnuta pojištěncům možnost přestoupit od VZP ČR k jiné zdravotní pojišťovně. Tuto možnost měli především zaměstnanci a vybrané skupiny pacientů, pro které byla zdravotní pojišťovna zřízena. K další změně došlo přijetím zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, zdravotním pojišťovnám byla uložena povinnost přijmout kteréhokoliv pojištěnce. Každý pojištěnec má možnost volby zdravotní pojišťovny po případě její změny.

Kontrolu činnosti zdravotních pojišťoven vykonává Ministerstvo zdravotnictví v součinnosti s Ministerstvem financí. Průběžná kontrola je realizována několika způsoby. Zdravotní pojišťovny především ze zákona čtvrtletně vypracovávají zprávy o svém hospodaření pro stát. Ministerstvo zdravotnictví a Ministerstvo financí taktéž provádějí periodicky kontroly přímo ve zdravotních pojišťovnách⁷⁰. Na kontrole se také může podílet i pojištěnec, na jeho vyžádání je zdravotní pojišťovna povinna poskytnout písemné údaje o zdravotní péči uhrazené v období posledních 12 měsíců.

Pojistné na zdravotní pojištění se platí na účty zřízené u České národní banky (ČNB). Všechna čísla účtů zdravotních pojišťoven u ČNB mají jednotný tvar: KODxxxxxx/0710, kde KOD znamená kód ZP⁷¹. V České republice existuje v současné době sedm zdravotních pojišťoven: Pro příklad tabulka 9.

⁶⁹ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

⁷⁰ ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3
ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN isbn978-80-271-2195-3

⁷¹ ČERVINKA, Tomáš a Antonín DANĚK. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2009-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-360-8

Tabulka 9 Přehled zdravotních pojišťoven

Název zdravotní pojišťovny	Kód pojišťovny	Číslo účtu
Všeobecná zdravotní pojišťovna (VZP)	111	1111009221/0710
Vojenská zdravotní pojišťovna (VoZP)	201	2010201091/0710
Česká průmyslová zdravotní pojišťovna (ČPZP)	205	2050000761/0710
Oborová zdravotní pojišťovna (OZP)	207	2070101041/0710
Zaměstnanecká zdravotní pojišťovna (ZPŠ)	209	2092101181/0710
Zdravotní pojišťovna Ministerstva vnitra (ZPMV)	211	2115106031/0710
RBP Zdravotní pojišťovna (RBP)	213	213000761/0710

Zdroj: vlastní zpracování, dle Mgr. Červinka Tomáš 2022

Průkaz pojištění

Pojištěnec je povinen se prokazovat se při poskytování zdravotní péče platným průkazem pojištění, příloha 4, nebo náhradním dokladem vydaným příslušnou zdravotní pojišťovnou. Zdravotní pojišťovny jsou povinny bezplatně vydat svým pojištěncům průkaz pojištění nebo náhradní doklad. Po vstupu do EU má většina pojištěnců nárok na vystavení Evropského průkazu zdravotní pojištění – EHIC, tento průkaz opravňuje držitele k čerpání lékařsky nezbytné zdravotní péče ve všech zemích EU.⁷²

3.3.4 Plátcí zdravotního pojištění

Podle zákona týkajícího se zdravotního pojištění č. 48/1997 Sb. o veřejném zdravotním pojištění jsou pojištěny všechny osoby s trvalým pobytem na území České republiky nebo osoby, které nemají trvalý pobyt, ale jejich zaměstnavatel má v České republice sídlo nebo trvalý pobyt.

Plátcí pojistného zdravotního pojištění jsou:

- zaměstnavatelé
- pojištěnci
- stát

⁷² ČERVINKA, Tomáš a Antonín DANĚK. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2009-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-360-8

Zaměstnavatel je plátcem pojistného za své zaměstnance, kdy zákonné pojistné je 13,5 %, které odvádí z hrubé mzdy zaměstnance. Zaměstnavatel hradí 9 % a zaměstnanec 4,5 %.

Za osoby samostatně výdělečně činné dále jen OSVČ jsou pro účely zdravotního pojištění považovány osoby, kterým plynou příjmy ze samostatné činnosti dle zákona o daních z příjmů., dle §7 ZDP. Dle ZVZP je OSVČ povinna oznámit příslušné zdravotní pojišťovně zahájení a ukončení činnosti nejpozději do 8 dnů ode dne, kdy tuto činnost zahájila nebo ukončila.

Osoby, za které je stát plátcem pojistného mají povinnost oznámit tuto skutečnost zdravotní pojišťovně do 8 dnů od vzniku skutečnosti.

Stát je plátce za osoby:

- nezaopatřené dítě do věku 26 let
- poživatele důchodu
- žena na mateřské a osoba na rodičovské dovolené
- uchazeče o zaměstnání
- ve výkonu trestu
- které jsou závislé na péči jiné osoby a mladistvý umístěný ve školském zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

Dělení zdravotního pojištění

Zdravotní pojištění rozlišujeme na pojištění zákonné a komerční (soukromé). Zákonné zdravotní pojištění musí odvádět každý zákonem stanovený plátce zdravotním pojišťovnám, u komerčního pojištění záleží na vůli každého, zda se rozhodne pojištění uzavřít či nikoliv.

Zákonné zdravotní pojištění

Právo být pojištěn je stejné jako právo na bezplatnou zdravotní péči. Pojištěnec má na výběr ze sedmi zdravotních pojišťoven, prostřednictvím nichž je základní zdravotní péče hrazena. Zákon č. 48/1997, o veřejném zdravotním pojištění vymezuje a stanoví rozsah co lze a nelze ze zdravotního pojištění uhradit.

Soukromé zdravotní pojištění

Komerční pojištění je naopak dobrovolné. Jeho účastníkem se stává osoba z vlastního rozhodnutí. Může jít o osoby, které sice jsou účastníky v zákonném systému zdravotního pojištění, ale z různých důvodů chtějí zvýšit svoji pojistnou ochranu.⁷³

3.3.5 Výše zdravotního pojištění

Od 1. ledna 2023 vstoupila v platnost nová výše minimální mzdy 17 300 Kč, to znázorňuje tabulka 10. U zaměstnanců je vyměřovacím základem úhrn příjmů ze závislé činnosti. Pokud zaměstnanec pobírá minimální mzdu je vyměřovacím základem pro odvod pojistného minimální mzda. Minimální měsíční pojistné z této mzdy je ve výši 2 336 Kč. Pojistné za zaměstnance musí zaměstnavatel odvést od 1. do 20. dne následujícího kalendářního měsíce.

Tabulka 10 Výše minimálních mzdů od roku 2017

Rok	Minimální mzda	Minimální měsíční pojistné zaměstnanců v Kč
2017	11 000,00 Kč	1 485,00 Kč
2018	12 200,00 Kč	1 647,00 Kč
2018	13 350,00 Kč	1 803,00 Kč
2020	14 600,00 Kč	1 971,00 Kč
2021	15 200,00 Kč	2 052,00 Kč
2022	16 200,00 Kč	2 187,00 Kč
2023	17 300,00 Kč	2 360,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování, dle Červinka 2022

Vyměřovací základ u OSVČ se odvozuje z poloviny průměrné měsíční mzdy v národním hospodářství. Od 1. ledna 2023 je minimální vyměřovací základ 20 162 Kč a z toho minimální měsíční záloha na pojistné je 2 722 Kč. Vývoj minimálních záloh na pojistné a minimálního ročního pojistného ukazuje následující tabulka 11.

⁷³ NĚMEC, Jiří. *Principy zdravotního pojištění*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2628-1

Tabulka 11 Vývoj minimálních záloh OSVČ 2017-2023

Rok	Minimální vyměřovací základ	Minimální měsíční záloha OSVČ	Minimální roční pojistné OSVČ
2017	14 116,00 Kč	1 906,00 Kč	22 868,00 Kč
2018	14 989,50 Kč	2 024,00 Kč	24 283,00 Kč
2019	16 349,50 Kč	2 208,00 Kč	26 487,00 Kč
2020	17 417,50 Kč	2 352,00 Kč	28 217,00 Kč
2021	17 720,50 Kč	2 393,00 Kč	28 708,00 Kč
2022	19 455,50 Kč	2 627,00 Kč	31 518,00 Kč
2023	20 162,00 Kč	2 722,00 Kč	35 324,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

OSVČ platí pojistné na zdravotní pojištění formou záloh případně doplatku pojistného. Pokud má povinnost podávat daňové přiznání, lze výši daňového základu pro účely stanovení vyměřovacího základu OSVČ zjistit podle platného tiskopisu daňového přiznání. Doplatek pojistného – splatnost rozdílu mezi zálohami a skutečnou výší pojistného je stanovena na 8 dnů po dni, ve kterém byl nebo měl být podán Přehled za kalendářní rok, za který se pojistné platí, příloha 5.

Zálohy není povinna platit OSVČ, která je současně zaměstnancem a samostatná výdělečná činnost není jejím hlavním zdrojem příjmů. Pojistné platí v termínu shodném pro doplatek pojistného.⁷⁴

OSVČ a paušální daň

OSVČ v režimu paušální daně hradí finanční správě souhrnné měsíční zálohy na paušální pojistné a daň. Vůči zdravotní pojišťovně neprovádí žádné další úkony (hrazení záloh, podání přehledu).⁷⁵

⁷⁴ ČERVINKA, Tomáš a Antonín DANĚK. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2009-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-360-8

⁷⁵ ČERVINKA, Tomáš a Antonín DANĚK. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2009-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-360-8

⁷⁵ ČERVINKA, Tomáš a Antonín DANĚK. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2009-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-360-8

4 Vlastní práce

V této části diplomové práce bude proveden výpočet dávek nemocenského a důchodového pojištění u zaměstnance, OSVČ v běžném režimu a u OSVČ v paušálním režimu. U těchto poplatníků bude vyčíslen nárok na dávky peněžité pomoci v mateřství, dávky otcovské poporodní péče, dávky ošetřovného, dlouhodobého ošetřovného a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství. Vyměřovacím základem pro výpočet dávek zaměstnance bude zvolena průměrná mzda v České republice, která je 40 324 Kč pro rok 2023. OSVČ v běžném režimu bude mít vyměřovací základ částku 20 162 Kč (1/2 průměrné mzdy) a budeme vycházet z toho, že OSVČ je nově podnikající, tudíž nemá žádnou historii a je jí stanoven tento základ ze zákona. OSVČ v paušálním režimu má vyměřovací základ ve výši 11 594 Kč, který je stanoven pro I. pásmo na rok 2023. Rozhodným obdobím pro výpočet dávek bude leden – prosince 2023, poplatníci odpracovali celý rok, nepobírali žádné dávky, neměli žádné dny v nepřítomnosti, tudíž neměli žádné vyloučené dny.

Sazby pojistného v procentech pro rok 2023 udává tabulka 12. U zaměstnance je stanovena výše důchodového pojištění na 6,5 % a u zaměstnavatele na 21,5 % a nemocenské pojištění u zaměstnavatele činí 2,3 %. U OSVČ je výše sazby u důchodového pojištění stanovena na 28 % a sazba na nemocenské je ve výši 2,1 %. Výše pojistného se vždy stanoví z vyměřovacího základu zjištěného v tzv. rozhodném období.

Tabulka 12 Sazby pojistného pro rok 2023

	druh pojištění a výše sazby	
	nemocenské	důchodové
zaměstnanec	-	6,50%
zaměstnavatel	2,30%	21,50%
OSVČ	2,30%	28%

Zdroj: vlastní zpracování

4.1 Modelové výpočty sociálního pojištění

4.1.1 Nemocenské dávky při pracovní neschopnosti

Zaměstnanec, který byl uznán ošetřujícím lékařem dočasně práce neschopným nebo jemuž byla nařízena karanténa, má nárok na nemocenské dávky od 15. kalendářního dne, maximálně však 380 kalendářních dnů.

Výpočet pracovní neschopnosti u zaměstnance – 14 dní

Zaměstnanci náleží náhrada mzdy za pracovní dny a poskytuje se od prvního pracovního dne spadajícího do období prvních 14 kalendářních dnů.

Výpočet průměrného hodinového výdělku:

Tabulka 13 Výpočet průměrného hodinového výdělku

červenec 2023	19 pracovních dnů = 152 pracovních hodin
srpen 2023	23 pracovních dnů = 184 pracovních hodin
září 2023	20 pracovních dnů = 160 pracovních hodin
celkem 496 pracovních hodin	

Zdroj: vlastní zpracování

40 324 Kč měsíční mzda x 3 měsíce / 496 hodin za čtvrtletí = **243,89 Kč**

Obrázek 2 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy							80	
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu ^{*)})							243,89 Kč	
Redukce PHV								
	do	235,38 Kč		redukce na	90%	tj. na	211,84 Kč	
nad	235,38 Kč	do	352,98 Kč	redukce na	60%	tj. na	5,11 Kč	
nad	352,98 Kč	do	705,78 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč	
nad	705,78 Kč	nezohledňuje se						
Redukovaný PHV							216,95	
Výpočet náhrady mzdy za 80 hodin							60% z 216,95 tj. 130,17 x 80	10 413,60 Kč
NÁHRADA MZDY								10 414 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec má nárok na náhradu mzdy ve výši 10 414 Kč za 14 dní dočasné pracovní neschopnosti. Náhrady vyplácí zaměstnavatel a ten je oprávněn zaměstnance kontrolovat, zda se nachází v místě adresy. Adresu udává zaměstnanec u lékaře při nástupu na pracovní neschopnost. Pokud se zaměstnanec nenachází v době kontroly na udané adrese, může mu zaměstnavatel odebrat náhradu.

Výpočet pracovní neschopnosti u zaměstnance – 30 dní

Zaměstnanec se stal práce neschopným a vzhledem k nemoci musí zůstat v pracovní neschopnosti 30 kalendářních dní. Vyměřovací základ má 40 324 Kč.

Obrázek 3 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy						80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu)**)						243,89 Kč
Redukce PHV						
		do	235,38 Kč	redukce na	90%	tj. na 211,84 Kč
nad	235,38 Kč	do	352,98 Kč	redukce na	60%	tj. na 5,11 Kč
nad	352,98 Kč	do	705,78 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	705,78 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný PHV						216,95
Výpočet náhrady mzdy za		80	hodin	60%	z 216,95	tj. 130,17 x 80
NÁHRADA MZDY						10 414 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží za 14 kalendářních dnů náhradu mzdy 10 414 Kč.

Obrázek 4 Výpočet nemocenské – 30 dní pracovní neschopnosti

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾	30						
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M 40 324,00 Kč						
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾	1 325,72 Kč						
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	40 324 Kč						
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14						
NEMOCENSKÉ celkem	11 472 Kč						
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾							
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN						0	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						0	
Redukce DVZ							
	do	1 345 Kč	redukce na	90%	tj. na	1 193,15 Kč	
nad	1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad	2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se					
						Redukovaný DVZ	1 194 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 1 194		tj. 717 x 16 dnů =		11 472 Kč		
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 1 194		tj. 789 x 0 dnů =		0 Kč		
nemocenské od 61. dne	72% z 1 194		tj. 860 x 0 dnů =		0 Kč		
NEMOCENSKÉ celkem						11 472 Kč	

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží při dočasné pracovní neschopnosti v délce 30 dní 21 886 Kč (10 414 + 11 472).

Výpočet pracovní neschopnosti u zaměstnance – 90 dní

Zaměstnanec vážně onemocněl a musí zůstat v domácím ošetřování 90 kalendářních dní.

Vyměřovací základ má 40 324 Kč.

Obrázek 5 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy	80						
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu) ⁵⁾	243,89 Kč						
Redukce PHV							
	do	235,38 Kč	redukce na	90%	tj. na	211,84 Kč	
nad	235,38 Kč	do	352,98 Kč	redukce na	60%	tj. na	5,11 Kč
nad	352,98 Kč	do	705,78 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad	705,78 Kč	nezohledňuje se					
						Redukovaný PHV	216,95
Výpočet náhrady mzdy za	80	hodin	60%	z 216,95	tj. 130,17 x 80	10 413,60 Kč	
NÁHRADA MZDY						10 414 Kč	

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží za 14 kalendářních dnů náhradu mzdy 10 414 Kč.

Obrázek 6 Výpočet nemocenské – 90 dní pracovní neschopnosti

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti¹⁾	90
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	40 324,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	1 325,72 Kč 40 324 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	60 942 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN	30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	30
Redukce DVZ	
do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na	1 193,15 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na	0,00 Kč
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 1 194 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 1 194 tj. 717 x 16 dnů =	11 472 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 1 194 tj. 789 x 30 dnů =	23 670 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 1 194 tj. 860 x 30 dnů =	25 800 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	60 942 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží při dočasné pracovní neschopnosti v délce 90 dní 71 356 Kč (10 414 + 60 942).

Výpočet pracovní neschopnosti u zaměstnance – 380 dní

Zaměstnanec je dlouhodobě nemocný a musí zůstat 380 kalendářních dní v domácím ošetřování.

Obrázek 7 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti

Počet hodin pracovní neschopnosti (nemoci) nebo karantény pro náhradu mzdy	80
Průměrný hodinový výdělek (PHV) (je stejný pro nemoc i pro karanténu¹⁾)	243,89 Kč
Redukce PHV	
do 235,38 Kč redukce na 90% tj. na	211,84 Kč
nad 235,38 Kč do 352,98 Kč redukce na 60% tj. na	5,11 Kč
nad 352,98 Kč do 705,78 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 705,78 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný PHV 216,95
Výpočet náhrady mzdy za 80 hodin 60% z 216,95 tj. 130,17 x 80	10 413,60 Kč
NÁHRADA MZDY	10 414 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží za 14 kalendářních dnů náhradu mzdy 10 414 Kč.

Obrázek 8 Výpočet nemocenské – 380 dní pracovní neschopnosti

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾				380		
Vyměřovací základ ²⁾	denní = D	nebo měsíční = M	M	40 324,00 Kč		
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾				1 325,72 Kč		
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca				40 324 Kč		
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy				14		
NEMOCENSKÉ celkem				310 342 Kč		
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN				16		
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN				30		
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN				320		
Redukce DVZ						
		do	1 345 Kč	redukce na	90%	tj. na 1 193,15 Kč
nad	1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60%	tj. na 0,00 Kč
nad	2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30%	tj. na 0,00 Kč
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se				
Redukovaný DVZ						1 194 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 1 194		tj. 717 x 16 dnů =		11 472 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 1 194		tj. 789 x 30 dnů =		23 670 Kč	
nemocenské od 61. dne	72% z 1 194		tj. 860 x 320 dnů =		275 200 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem				310 342 Kč		

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží při dočasné pracovní neschopnosti v délce 380 dní 320 756 Kč (10 414 + 310 342).

Výpočet pracovní neschopnosti u OSVČ v běžném a paušálním režimu – 14 dní

OSVČ má nárok na náhradu mzdy od 15. kalendářního dne v případě, pokud si platí nemocenské pojištění. Pokud si nemocenské pojištění neplatí, nemá nárok na nemocenské dávky.

Výpočet pracovní neschopnosti u OSVČ v běžném a paušálním režimu– 30 dní

OSVČ si platí nemocenské pojištění, náhle onemocněl a musí zůstat 30 dní v pracovní neschopnosti.

OSVČ má nárok na náhradu mzdy od 15. kalendářního dne v případě, pokud si platí nemocenské pojištění. Pokud si nemocenské pojištění neplatí, nemá nárok na nemocenské dávky.

Obrázek 9 Výpočet nemocenské OSVČ v běžném režimu – 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti¹⁾	30
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	20 162,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾	662,86 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	<i>20 162 Kč</i>
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	5 744 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	0
Redukce DVZ	
do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na	596,57 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na	0,00 Kč
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 597 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 597 tj. 359 x 16 dnů =	5 744 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 597 tj. 395 x 0 dnů =	0 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 597 tj. 430 x 0 dnů =	0 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	5 744 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Obrázek 10 Výpočet nemocenské OSVČ v paušálním režimu – 30 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾				30
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M			11 594,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca				381,17 Kč 11 594 Kč
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy				14
NEMOCENSKÉ celkem				3 312 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾				
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN				16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN				0
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN				0
Redukce DVZ				
	do	1 345 Kč	redukce na 90%	tj. na 343,05 Kč
nad 1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na 60%	tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na 30%	tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se			
Redukovaný DVZ				344 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 344	tj. 207 x 16 dnů =	3 312 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 344	tj. 228 x 0 dnů =	0 Kč	
nemocenské od 61. dne	72% z 344	tj. 248 x 0 dnů =	0 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem				3 312 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Při délce 30 dní pracovní neschopnosti obdrží OSVČ v běžném režimu nemocenské 5 744 Kč.

Při délce 30 dní pracovní neschopnosti obdrží OSVČ v paušálním režimu nemocenské 3 312 Kč.

Výpočet pracovní neschopnosti u OSVČ v běžném a paušálním režimu – 90 dní

OSVČ se stal práce neschopným a musí zůstat v léčeni 180 kalendářních dní.

OSVČ má nárok na náhradu mzdy od 15. kalendářního dne v případě, pokud si platí nemocenské pojištění. Pokud si nemocenské pojištění neplatí, nemá nárok na nemocenské dávky.

Obrázek 11 Výpočet nemocenské OSVČ v běžném režimu – 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti¹⁾	90
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	20 162,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný³⁾	662,86 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	<i>20 162 Kč</i>
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy	14
NEMOCENSKÉ celkem	30 494 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾	
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN	16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN	30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN	30
Redukce DVZ	
nad 1 345 Kč do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na	596,57 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na	0,00 Kč
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na	0,00 Kč
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 597 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne 60% z 597 tj. 359 x 16 dnů =	5 744 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne 66% z 597 tj. 395 x 30 dnů =	11 850 Kč
nemocenské od 61. dne 72% z 597 tj. 430 x 30 dnů =	12 900 Kč
NEMOCENSKÉ celkem	30 494 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Obrázek 12 Výpočet nemocenské OSVČ v paušálním režimu – 90 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾				90		
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M			11 594,00 Kč		
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>				381,17 Kč 11 594 Kč		
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy				14		
NEMOCENSKÉ celkem				17 592 Kč		
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN				16		
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN				30		
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN				30		
Redukce DVZ						
		do	1 345 Kč	redukce na	90% tj. na	343,05 Kč
nad	1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60% tj. na	0,00 Kč
nad	2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30% tj. na	0,00 Kč
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se				
				Redukovaný DVZ		344 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 344		tj. 207 x 16 dnů =		3 312 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 344		tj. 228 x 30 dnů =		6 840 Kč
nemocenské od 61. dne		72% z 344		tj. 248 x 30 dnů =		7 440 Kč
NEMOCENSKÉ celkem				17 592 Kč		

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Při délce 90 dní pracovní neschopnosti dostane OSVČ v běžném režimu nemocenské 30 494 Kč.

Při délce 90 dní pracovní neschopnosti dostane OSVČ v paušálním režimu nemocenské 17 592 Kč.

Výpočet pracovní neschopnosti u OSVČ v běžném a paušálním režimu – 380 dní

OSVČ musí vzhledem k nemoci zůstat v léčení 380 kalendářních dní.

OSVČ má nárok na náhradu mzdy od 15. kalendářního dne v případě, pokud si platí nemocenské pojištění. Pokud si nemocenské pojištění neplatí, nemá nárok na nemocenské dávky.

Obrázek 13 Výpočet nemocenské OSVČ v běžném režimu – 380 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti¹⁾						380
Vyměřovací základ²⁾	denní = D	nebo měsíční = M	M			20 162,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný³⁾						662,86 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>						<i>20 162 Kč</i>
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy						14
NEMOCENSKÉ celkem						155 194 Kč
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN						16
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne. dne DPN						30
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN						320
Redukce DVZ						
	do	1 345 Kč	redukce na	90%	tj. na	596,57 Kč
nad 1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se					
					Redukovaný DVZ	597 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne	60% z 597		tj. 359 x 16 dnů =		5 744 Kč	
nemocenské od 31. do 60. dne	66% z 597		tj. 395 x 30 dnů =		11 850 Kč	
nemocenské od 61. dne	72% z 597		tj. 430 x 320 dnů =		137 600 Kč	
NEMOCENSKÉ celkem						155 194 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Obrázek 14 Výpočet nemocenské OSVČ v paušálním režimu – 380 dní

Počet kalendářních dnů pracovní neschopnosti ¹⁾				380		
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M	M			11 594,00 Kč		
Denní vyměřovací základ pro nemocenské (DVZ) neredukovaný ³⁾				381,17 Kč		
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca 11 594 Kč						
Počet kalendářních dnů pro náhradu mzdy				14		
NEMOCENSKÉ celkem				89 512 Kč		
Podrobný výpočet nemocenského⁴⁾						
Počet kalendářních dnů nemocenského od 15. dne DPN				16		
Počet kalendářních dnů nemocenského od 31. do 60. dne dne DPN				30		
Počet kalendářních dnů nemocenského od 61. dne DPN				320		
Redukce DVZ						
		do	1 345 Kč	redukce na	90% tj. na	343,05 Kč
nad	1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60% tj. na	0,00 Kč
nad	2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30% tj. na	0,00 Kč
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se				
				Redukovaný DVZ		344 Kč
nemocenské od 15. do 30. dne		60% z 344		tj. 207 x 16 dnů =		3 312 Kč
nemocenské od 31. do 60. dne		66% z 344		tj. 228 x 30 dnů =		6 840 Kč
nemocenské od 61. dne		72% z 344		tj. 248 x 320 dnů =		79 360 Kč
NEMOCENSKÉ celkem				89 512 Kč		

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Při délce 380 dní pracovní neschopnosti dostane OSVČ v běžném režimu nemocenské 155 194 Kč.

Při délce 380 dní pracovní neschopnosti dostane OSVČ v paušálním režimu nemocenské 89 512 Kč.

4.1.2 Peněžítá pomoc v mateřství

Peněžítá pomoc v mateřství u zaměstnance

Podmínkou nároku na tuto dávku je být nemocensky pojištěn minimálně 270 dnů v posledních dvou letech. Zaměstnankyně toto splňuje a její vyměřovací základ za poslední rok je 40 324 Kč.

Obrázek 15 Výpočet výše peněžité pomoci v mateřství

Počet kalendářních dnů peněžité pomoci v mateřství¹⁾	196
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	40 324,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>	1 325,72 Kč 40 324 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	182 084 Kč
Podrobný výpočet peněžité pomoci v mateřství	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 100% tj. na 1 325,72 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 1 326 Kč
Peněžítá pomoc v mateřství 70% z 1 326	tj. 929 x 196 dnů = 182 084 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	182 084 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Peněžítá pomoc v mateřství u zaměstnankyně činí za 196 dní 182 084 Kč.

Peněžitá pomoc v mateřství u OSVČ v běžném režimu a OSVČ v paušálním režimu

OSVČ si platí nemocenské pojištění po dobu 180 dní před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství a v době pobírání dávky nevykonává osobně samostatnou výdělečnou činnost, čímž splňuje podmínky nároku na dávku.

Obrázek 16 Výpočet peněžitě pomoci v mateřství u OSVČ v běžném režimu

Počet kalendářních dnů peněžitě pomoci v mateřství ¹⁾		196	
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M		M	
		20 162,00 Kč	
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný ³⁾		662,86 Kč	
orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.		20 162 Kč	
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ		91 140 Kč	
Podrobný výpočet peněžitě pomoci v mateřství			
Redukce DVZ			
	do	1 345 Kč	redukce na 100% tj. na 662,86 Kč
nad	1 345 Kč	do 2 017 Kč	redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad	2 017 Kč	do 4 033 Kč	redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se	
Redukovaný DVZ			663 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství	70% z 663	tj. 465 x 196 dnů =	91 140 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ		91 140 Kč	

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSVČ v běžném režimu obdrží příspěvek peněžitě pomoci v mateřství za 196 dní ve výši 91 140 Kč.

Obrázek 17 Výpočet peněžité pomoci v mateřství u OSVČ v paušálním režimu

Počet kalendářních dnů peněžité pomoci v mateřství¹⁾	196
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	11 594,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro peněžitou pomoc v mateřství (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca.</i>	381,17 Kč 11 594 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	52 528 Kč
Podrobný výpočet peněžité pomoci v mateřství	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 100% tj. na 381,17 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 382 Kč
Peněžitá pomoc v mateřství 70% z 382 tj. 268 x 196 dnů =	52 528 Kč
PENĚŽITÁ POMOC V MATEŘSTVÍ	52 528 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSVČ v paušálním režimu obdrží příspěvek peněžité pomoci v mateřství za 196 dní ve výši 52 528 Kč.

4.1.3 Dávky otcovské poporodní péče

Dávky otcovské poporodní péče u zaměstnance

Zaměstnanci se narodilo dítě a chce s ním být doma dva týdny, což je maximální doba, kdy lze dávku čerpat.

Obrázek 18 Výpočet dávky otcovské poporodní péče u zaměstnance

Počet kalendářních dnů otcovské ¹⁾	14
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	40 324,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro otcovskou (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	1 325,72 Kč 40 324 Kč
OTCOVSKÁ	13 006 Kč
Podrobný výpočet otcovské	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 100% tj. na 1 325,72 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 1 326 Kč
Otcovská	70% z 1 326 tj. 929 x 14 dnů = 13 006 Kč
OTCOVSKÁ	13 006 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží za 14 dní otcovské poporodní péče 13 006 Kč.

Dávky otcovské poporodní péče u OSVČ v běžném režimu a OSVČ v paušálním režimu

OSVČ si dobrovolně platí nemocenské pojištění a to podobu 3 měsíců bezprostředně předcházející dni nástupu na otcovskou dovolenou, čímž splňuje podmínky nároku na dávku.

Dávku lze čerpat maximálně dva týdny.

Obrázek 19 Výpočet dávky otcovské poporodní péče u OSVČ v běžném režimu

Počet kalendářních dnů otcovské¹⁾	14
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	20 162,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro otcovskou (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	662,86 Kč 20 162 Kč
OTCOVSKÁ	6 510 Kč
Podrobný výpočet otcovské	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 100% tj. na 662,86 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 663 Kč
Otcovská	70% z 663 tj. 465 x 14 dnů = 6 510 Kč
OTCOVSKÁ	6 510 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSVČ v běžném režimu obdrží za 14 dní otcovské poporodní péče 6 510 Kč.

Obrázek 20 Výpočet dávky otcovské poporodní péče u OSVČ v paušálním režimu

Počet kalendářních dnů otcovské¹⁾	14
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	11 594,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro otcovskou (DVZ) neredukovaný³⁾ <i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	381,17 Kč 11 594 Kč
OTCOVSKÁ	3 752 Kč
Podrobný výpočet otcovské	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 100% tj. na 381,17 Kč
nad 1 345 Kč	do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč
nad 2 017 Kč	do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč
nad 4 033 Kč	nezohledňuje se
	Redukovaný DVZ 382 Kč
Otcovská	70% z 382 tj. 268 x 14 dnů = 3 752 Kč
OTCOVSKÁ	3 752 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

OSVČ v paušálním režimu obdrží za 14 dní otcovské poporodní péče 3 752 Kč.

4.1.4 Ošetřovné

Dávky ošetřovného u zaměstnance

Zaměstnanci náhle onemocnělo dítě a musí s ním zůstat 9 dní doma.

Obrázek 21 Výpočet ošetřovného u zaměstnance

Počet kalendářních dnů ošetřování člena rodiny ¹⁾	9
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	40 324,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca	1 325,72 Kč 40 324 Kč
OŠETŘOVNÉ	6 453 Kč
Podrobný výpočet ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na 1 193,15 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 1 194 Kč
od 1. kal. dne 60% z 1 194	tj. 717 x 9 dnů = 6 453 Kč
OŠETŘOVNÉ	6 453 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanci náleží za ošetřování člena rodiny dávky ve výši 6 453 Kč.

Výpočet dávky ošetřovného u OSVČ v běžném režimu a OSVČ v paušálním režimu

OSVČ v běžném i v paušálním režimu, která se dobrovolně přihlásila k nemocenskému pojištění, nemá nárok na ošetřovné.

4.1.5 Dlouhodobé ošetřovné

Výpočet dlouhodobého ošetřovného u zaměstnance 90 dní

Zaměstnanec se náhle musí postarat o člena rodiny, který byl propuštěn z nemocnice a potřebuje péči v délce 90 dní. 90 dní je maximální doba, po kterou lze čerpat dávku dlouhodobého ošetřovného.

Obrázek 22 Výpočet dlouhodobého ošetřovného u zaměstnance 90 dní

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče¹⁾	90
Vyměřovací základ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M	40 324,00 Kč
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný³⁾	1 325,72 Kč
<i>orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca</i>	<i>40 324 Kč</i>
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	64 530 Kč
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného	
Redukce DVZ	
	do 1 345 Kč redukce na 90% tj. na 1 193,15 Kč
nad 1 345 Kč do 2 017 Kč redukce na 60% tj. na 0,00 Kč	
nad 2 017 Kč do 4 033 Kč redukce na 30% tj. na 0,00 Kč	
nad 4 033 Kč nezohledňuje se	
	Redukovaný DVZ 1 194 Kč
Výpočet výše dávky 60% z 1 194 tj. 717 x 90 dnů =	64 530 Kč
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ	64 530 Kč

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věcí

Zaměstnanec obdrží za dlouhodobé ošetřovné dávku ve výši 64 530 Kč.

Výpočet dlouhodobého ošetřovného u OSVČ v běžném režimu a OSVČ v paušálním režimu 90 dní

OSVČ se musí postarat o člena rodiny, který byl propuštěn z nemocnice a potřebuje péči v délce 90 dní.

Obrázek 23 Výpočet dlouhodobého ošetřovného u OSVČ 90 dní v běžném režimu

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾							90	
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M							20 162,00 Kč	
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca							662,86 Kč 20 162 Kč	
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ							32 310 Kč	
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného								
Redukce DVZ								
		do	1 345 Kč	redukce na	90%	tj. na	596,57 Kč	
nad	1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč	
nad	2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč	
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se						
Redukovaný DVZ							597 Kč	
Výpočet výše dávky			60% z 597	tj. 359 x 90 dnů =			32 310 Kč	
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ							32 310 Kč	

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věc

OSVČ v běžném režimu dostane za dlouhodobé ošetřování člena rodiny 32 310 Kč.

Obrázek 24 Výpočet dlouhodobého ošetřovného u OSVČ 90 dní v paušálním režimu

Počet kalendářních dnů poskytování dlouhodobé péče ¹⁾							90	
Vyměřovací základ ²⁾ denní = D nebo měsíční = M M							11 594,00 Kč	
Denní vyměřovací základ pro dlouhodobé ošetřovné (DVZ) neredukovaný ³⁾ orientačně odpovídá průměrnému měsíčnímu příjmu cca							381,17 Kč 11 594 Kč	
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ							18 630 Kč	
Podrobný výpočet dlouhodobého ošetřovného								
Redukce DVZ								
		do	1 345 Kč	redukce na	90%	tj. na	343,05 Kč	
nad	1 345 Kč	do	2 017 Kč	redukce na	60%	tj. na	0,00 Kč	
nad	2 017 Kč	do	4 033 Kč	redukce na	30%	tj. na	0,00 Kč	
nad	4 033 Kč	nezohledňuje se						
Redukovaný DVZ							344 Kč	
Výpočet výše dávky			60% z 344	tj. 207 x 90 dnů =			18 630 Kč	
DLOUHODOBÉ OŠETŘOVNÉ							18 630 Kč	

Zdroj: vlastní výpočet, Ministerstvo práce a sociálních věc

OSVČ v paušálním režimu dostane za dlouhodobé ošetřování člena rodiny 18 630 Kč

4.1.6 Vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství

Výpočet vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství u zaměstnance

Těhotná zaměstnankyně vykonává pracovní činnost v prašném prostředí. Ošetřující lékař vzhledem k jejím zdravotnímu stavu jí činnost zakázal. Zaměstnankyně byla po dobu jednoho měsíce převedena na jinou práci. Měsíční hrubá mzda 40 324 Kč byla z důvodu převedení na jinou práci snížena na 20 000 Kč.

Z částky 20 000 Kč je vypočítaný průměrný započitatelný příjem na 1 kalendářní den (20 000 Kč/ 31 = 645,16 Kč). Rozdíl mezi redukovaným denním vyměřovacím základem 1272,69 a novým průměrným příjmem na 1 kalendářní den 645,16 je výše denní dávky 628 Kč. Částka je zaokrouhlena na celé koruny nahoru a vynásobena počtem převedených dní (31), tabulka 14.

Tabulka 14 Výpočet vyrovnávacího příspěvku u zaměstnance

měsíční hrubá mzda	40 324,00 Kč
kal. dny v rozhodném období	365
denní vyměřovací základ	1 325,72 Kč
1. redukční hranice 90 %	1 193,15 Kč
2. redukční hranice 60 %	79,54 Kč
3. redukční hranice 30 %	- Kč
redukovaný denní vym. základ	1 272,69 Kč
nová hrubá mzda	20 000,00 Kč
počet kalendářních dní	31
prům. započitatelný příjem na 1 kal. den	645,16 Kč
výše denní dávky	628 Kč
celková výše dávky	19 468,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Výpočet vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství u OSVČ v běžném a paušálním režimu

OSVČ v běžném i v paušálním režimu nemá nárok na čerpání této dávky.

4.2 Důchodové pojištění – starobní důchod

Zaměstnanec i OSVČ splnili podmínky pro nároku na důchod. Dosáhli důchodového věku a celková doba pojištění činí 45 let. Osobní vyměřovací základ u zaměstnance činí 40 324 Kč a u OSVČ 20 162 Kč. Výpočet viz tabulka 15.

Tabulka 15 Výpočet starobního důchodu u zaměstnance i OSVČ

	zaměstnanec	OSVČ
osobní vyměřovací základ	40 324,00 Kč	20 162,00 Kč
redukce výpočtového základu do 17 743 Kč	$40324 - 17\,743 = 22\,581$	$20162 - 17\,743 = 2\,419$
	$22\,581 \times 26\% = 5871$	$2\,419 \times 26\% = 629$
výpočtový základ	$17\,743 + 5871 = 23\,614$	$17\,743 + 629 = 18\,372$
doba pojištění	$45\text{let} \times 1,5\% = 67,5\%$	$45\text{let} \times 1,5\% = 67,5\%$
procentní výměra důchodu	$23\,614 \times 67,5\% = 15\,821$	$18\,372 \times 67,5\% = 12\,401$
základní výměra pro rok 2023	4 040,00 Kč	4 040,00 Kč
	$15\,821 + 4040 = 19\,861$	$12\,401 + 4040 = 16\,441$
výše starobního důchodu	19 861,00 Kč	16 441,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanec bude pobírat důchod ve výši 19 861 Kč. OSVČ bude pobírat důchod ve výši 16 441 Kč.

4.3 Odvody zdravotního a sociálního pojištění u zaměstnance a u OSVČ

4.3.1 Odvody pojistného u zaměstnance

Zaměstnanec pracuje u českého zaměstnavatele. Jeho hrubá mzda činí 40 324 Kč za kalendářní měsíc, ze mzdy je řádně odváděno zdravotní a sociální pojištění. Výpočet znázorňuje tabulka 16.

Tabulka 16 Výpočet sociálního pojištění

měsíční hrubá mzda	40 324 Kč
zaměstnanec 6,5 %	2 621 Kč
zaměstnavatel 24,8 %	10 000 Kč
měsíční odvod pojistného na SP	12 621 Kč
z toho na nemocenské poj.	847 Kč
z toho na důchodové poj.	11 775 Kč
celkem za 12 měsíců	151 457 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Roční odvod zaměstnance je 31 452 Kč (2 621 Kč x 12)

Roční odvod zaměstnavatele je 120 000 Kč (10 000 x 12)

Zaměstnanec odvede ze mzdy měsíčně 12 621 Kč na sociálním pojištění a ročně 151 457 Kč.

Tabulka 17 Výpočet zdravotního pojištění

měsíční hrubá mzda	40 324 Kč
zaměstnanec 4,5 %	1 815 Kč
zaměstnavatel 9 %	3 629 Kč
měsíční odvod pojistného na ZP	5 444 Kč
celkem za 12 měsíců	65 325 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Roční odvod zaměstnance je 21 780 Kč (1 815 Kč x 12)

Roční odvod zaměstnavatele je 43 548 Kč. (3 629 x 12)

Zaměstnanec odvede ze mzdy měsíčně 5 444 Kč na zdravotním pojištění a ročně 65 325 Kč, tabulka 17.

4.3.2 Odvody pojistného u OSVČ v běžném režimu a paušálním režimu

OSVČ v běžném režimu

OSVČ pracuje v České republice jeho měsíční průměrný daňový základ na pojistné činí 40 324 Kč. Řádně odvádí zálohy na zdravotní a sociální pojištění a je přihlášen k nemocenskému pojištění, tabulka 18.

Tabulka 18 Odvody OSVČ v běžném režimu

	pojistné za měsíc	pojistné za rok
záloha na ZP	2 722,00 Kč	32 664,00 Kč
záloha na SP	5 888,00 Kč	70 656,00 Kč
nemocenské pojištění	424,00 Kč	5 088,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

OSVČ odvede na zálohách za rok na zdravotním pojištění 32 664 Kč, na sociální pojištění 70 656 Kč a na nemocenském pojištění 5 088 Kč.

OSVČ v paušálním režimu

OSVČ pracuje v České republice, jeho příjmy za rok nepřesáhly obrat 2 000 000 Kč tudíž nesplňuje podmínky pro plátce DPH. Rozhodl se pro přihlášení do paušálního režimu do I. pásma, tabulka 19.

Tabulka 19 OSVČ paušální režim I. pásmo

celková paušální platba	daň z příjmů	pojistné ZP	posjité SP
6 208,00 Kč	100,00 Kč	2 722,00 Kč	3 386,00 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

OSVČ odvede na paušální dani za rok 74 496 Kč (6 208 x12), na zdravotním pojistném 32 664 Kč (2 722 x 12), na sociálním pojištění 40 632 (3 386 x 12) a na dani z příjmů 1 200 Kč (100 x12).

5 Výsledky a vyhodnocení

V této kapitole budou porovnány vyplacené dávky nemocenského, peněžité pomoci v mateřství, otcovské poporodní péče, ošetřovného, dlouhodobého ošetřovného a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství.

Rozdíl, který je z výpočtu dávek zřejmý na první pohled, je ten, že zaměstnanec má nárok na výplatu šesti dávek a OSVČ pouze na čtyři, viz tabulka 20.

Výsledky budou znázorněny pomocí grafů mezi zaměstnancem, OSVČ v běžném a v paušálním režimu.

Tabulka 20 Přehled pojištění dávek nemocenského pojištění

dávka nemocenského pojištění	zaměstnanec	OSVČ
nemocenské	od 1. dne pojištění	3 měsíce před vznikem DPN
peněžitá pomoc v mateřství	270 dní pojištění v posledních dvou letech	270 dní pojištění v posledních letech + 180 dní před nástupem na dávku
vyrovnávací příspěvek v těhotenství	od 1. dne pojištění	nemá nárok
dávka otcovské poporodní péče	od 1. dne pojištění	3 měsíce před nástupem na dávku
ošetřovné	od 1. dne pojištění	nemá nárok
dlouhodobé ošetřovné	90 dní pojištění za 4 měsíce	3 měsíce před nástupem na dávku

Zdroj: vlastní zpracování

5.1 Porovnání nemocenské dávky

Vyplácení dávek nemocenského u zaměstnance, OSVČ v běžném a v paušálním režimu znázorňuje graf 1, jde o porovnání dávek vyplacených za období 14, 30, 90 a 380 dní pracovní neschopnosti.

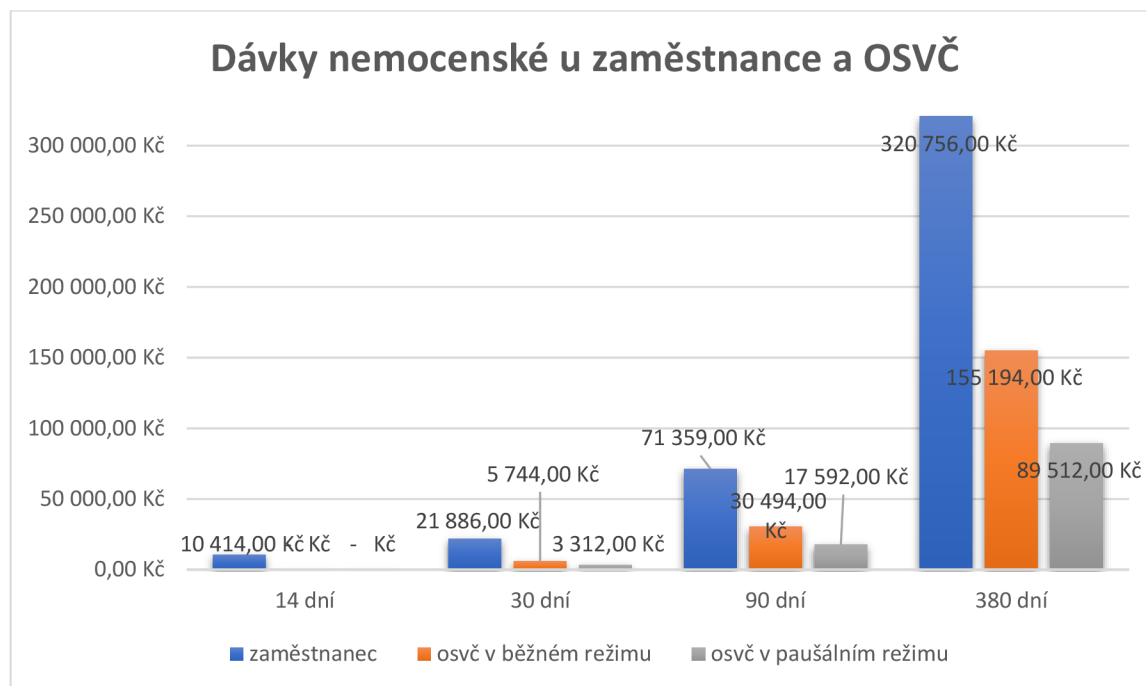
Vyměřovací základ zaměstnance činí 40 324 Kč. OSVČ má vyměřovací základ 20 162 Kč, OSVČ v paušálním režimu má vyměřovací základ 11 594 Kč.

Za 14 dní dočasné pracovní neschopnosti obdrží zaměstnanec 10 414 Kč. OSVČ v běžném a v paušálním režimu obdrží 0 Kč. Na dávky nemoci OSVČ má nárok na náhradu mzdy od 15. kalendářního dne v případě, pokud si platí nemocenské pojištění. Pokud si nemocenské pojištění neplatí, nemá nárok na nemocenské dávky.

Za 30 dní pracovní neschopnosti dostane zaměstnanec 21 886 Kč. OSVČ obdrží 5 774 Kč a OSVČ v paušálním režimu obdrží 3 312 Kč.

Pokud pracovní neschopnost trvala 90 dní zaměstnanec obdrží 71 359 Kč, OSVČ 30 494 Kč a OSVČ v paušálním režimu 17 592 Kč. Při pracovní neschopnosti v délce 380 dní obdrží zaměstnanec 320 756 Kč, OSVČ 155 194 Kč a OSVČ v paušálním režimu 89 512 Kč.

Graf 1 Dávky nemocenské u zaměstnance a OSVČ

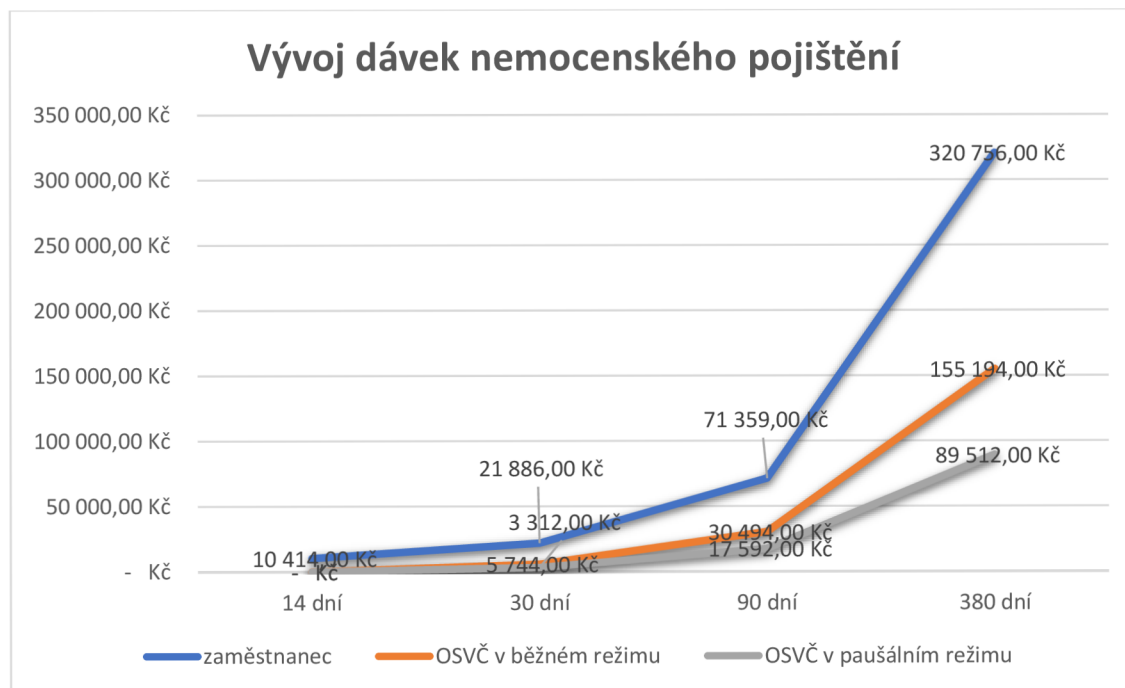
Zdroj: vlastní zpracování

Celkový vývoj vyplacených dávek nemocenského u zaměstnance a OSVČ v běžném a paušálním režimu znázorňuje graf 2. Jak je z grafu zřejmé nejlépe ve výši vyplacených dávek je na tom zaměstnanec.

Zaměstnanec obdrží za prvních 14 dní nemoci 10 414 Kč. OSVČ v běžném a paušálním režimu nepřísluší za 14 dní žádná dávka.

Za 30 dní pracovní neschopnosti obdrží zaměstnanec 21 886 Kč, OSVČ pouze 5 744 Kč a OSVČ v paušálním režimu 3 312 Kč. Pokud pracovní neschopnosti trvá 90 dní obdrží zaměstnanec 71 359 Kč. OSVČ v běžném režimu 30 494 Kč a OSVČ v paušálním režimu 17 592 Kč. Trvá-li pracovní neschopnost 380 dní obdrží zaměstnanec na dávce 320 756 Kč, OSVČ v běžném režimu obdrží 155 194 Kč a OSVČ v paušálním režimu obdrží 89 512 Kč.

Graf 2 Dávky nemocenského u zaměstnance a OSVČ – vývoj dávek

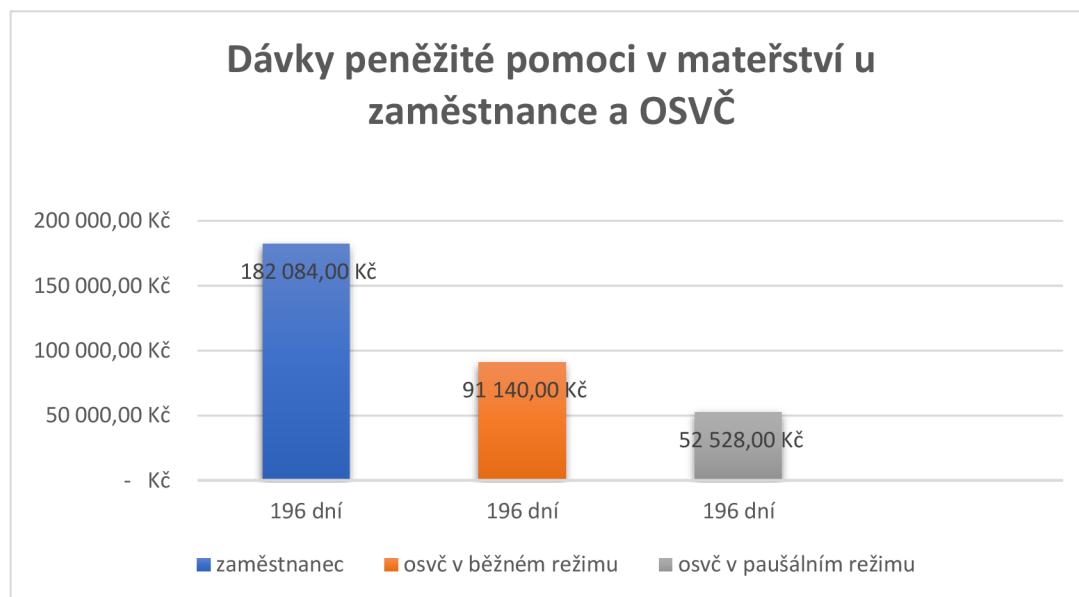
Zdroj: vlastní zpracování

5.2 Porovnání peněžité pomoci v mateřství

Vyplácení dávek peněžité pomoci v mateřství u zaměstnankyně, OSVČ v běžném a v paušálním režimu znázorňuje graf 3. Zaměstnankyně byla účastna na nemocenském pojištění po dobu 270 dní a tím splnila podmínky nároku pro pobírání peněžité pomoci v mateřství. Její průměrná mzda je 40 324 Kč. OSVČ v běžném a paušálním režimu si platila nemocenské pojištění po dobu 180 kalendářních dní před nástupem na peněžitou pomoc v mateřství. OSVČ má vyměřovací základ 20 162 Kč, OSVČ v paušálním režimu má vyměřovací základ 11 594 Kč.

Příspěvek za 196 dní ve výši 182 084 Kč obdrží zaměstnankyně, OSVČ obdrží 91 140 Kč a OSVČ v paušálním režimu dostane 52 528 Kč.

Graf 3 Dávky peněžité pomoci v mateřství u zaměstnance a OSVČ

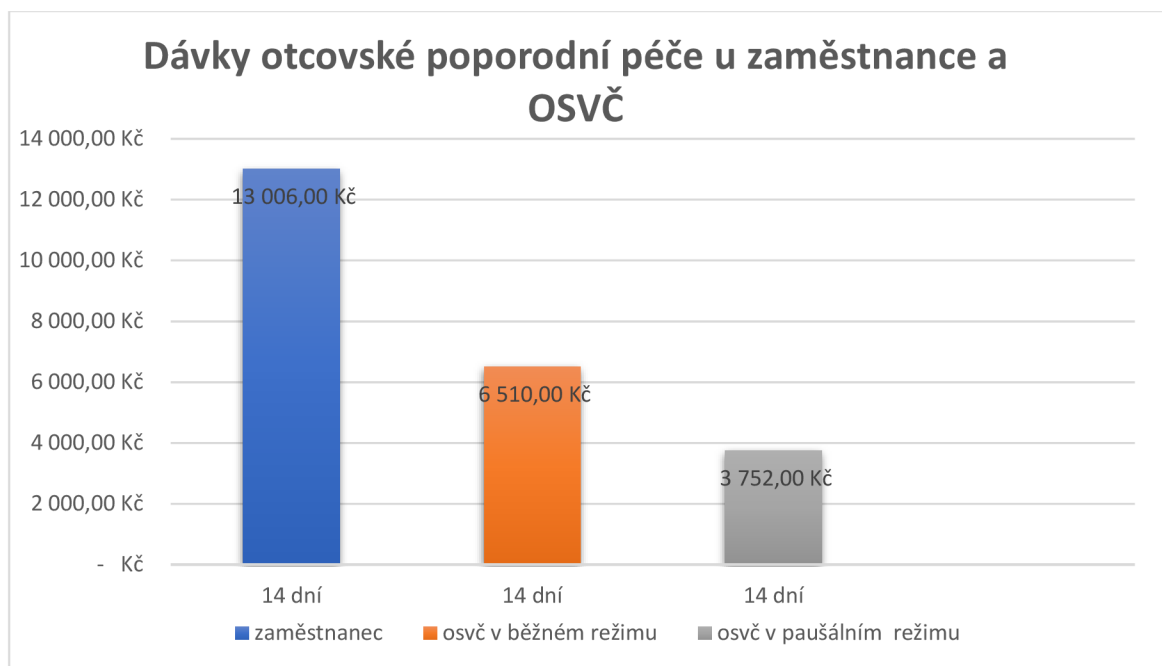
Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Porovnání otcovské poporodní péče

Rozdíly ve vyplácení dávek otcovské poporodní péče znázorňuje graf 4. Zaměstnanci a OSVČ se narodilo dítě a chtějí být s ním 14 dní doma, což je maximální doba, po kterou lze dávku čerpat. Zaměstnanec má průměrnou mzdu 40 234 Kč a je účasten na nemocenském pojištění. OSVČ a OSVČ v paušálním režimu splňují podmínky pro účast na dobrovolném nemocenském pojištění. OSVČ má vyměřovací základ 20 162 Kč, OSVČ v paušálním režimu má vyměřovací základ 11 594 Kč.

Za 14 dní otcovské poporodní péče dostane zaměstnanec 13 006 Kč, OSVČ dostane 6 510 Kč a OSVČ v paušálním režimu dostane 3 752 Kč.

Graf 4 Dávky otcovské poporodní péče u zaměstnance a OSVČ

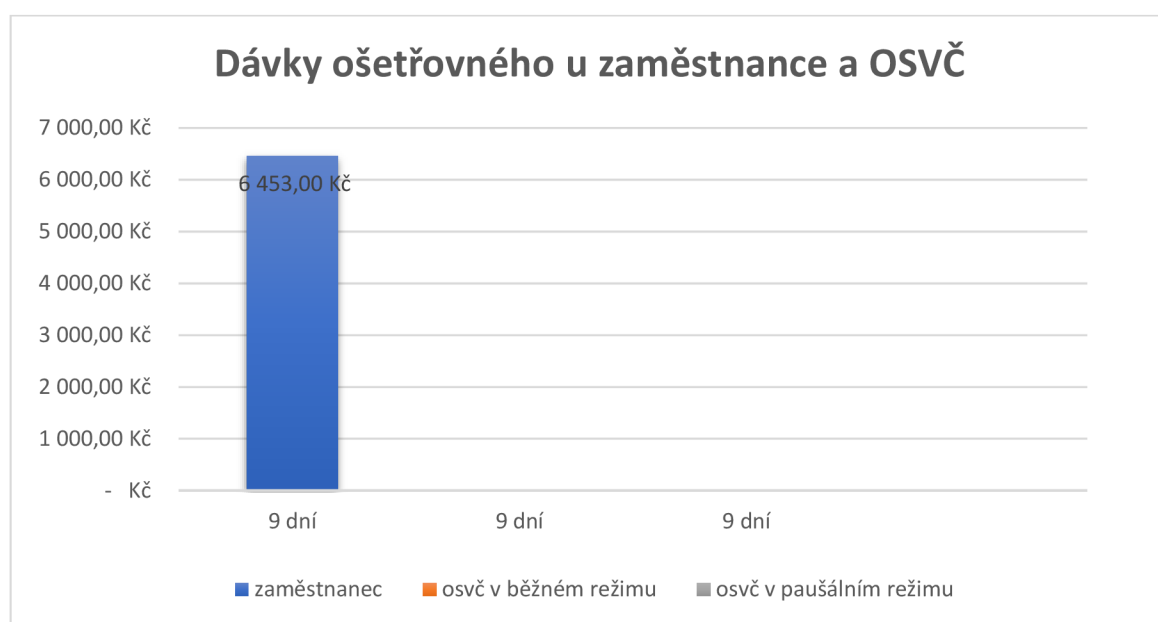
Zdroj: vlastní zpracování

5.4 Porovnání dávky ošetřovného

Rozdíl ve vyplácení dávek ošetřovného znázorňuje graf 5. zaměstnankyni náhle onemocnělo dítě a musí s ním zůstat 9 dní doma. Její průměrná mzda je 40 234 Kč. OSVČ má vyměřovací základ 20 162 Kč, OSVČ v paušálním režimu má vyměřovací základ 11 594 Kč.

Za 9 dní ošetřovného obdrží 6 453 Kč. OSVČ a OSVČ v paušálním režimu nemají nárok na ošetřovné.

Graf 5 Dávky ošetřovného u zaměstnance a OSVČ

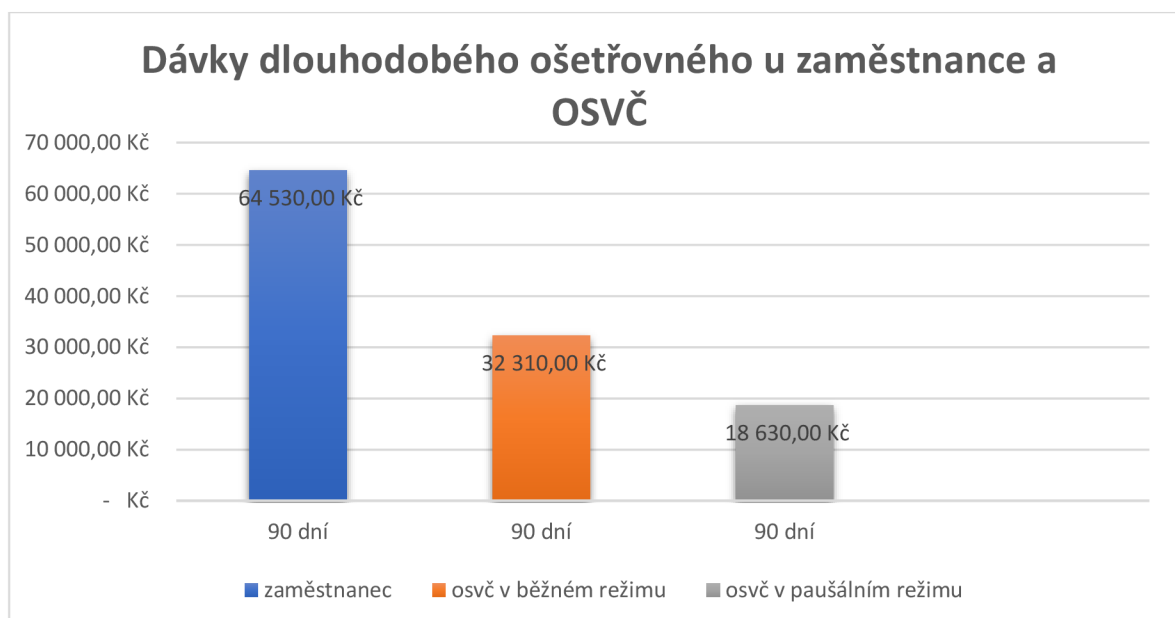

Zdroj: vlastní zpracování

5.5 Porovnání dávky dlouhodobého ošetřovného

Rozdíly ve vyplacení dávek dlouhodobého ošetřovného v délce 90 dní znázorňuje graf 6. 90 dní je maximální doba, kdy lze dávku čerpat. Zaměstnankyně a OSVČ musí dlouhodobě pečovat o člena rodiny. Průměrná mzda zaměstnankyně činí 40 234 Kč. OSVČ má vyměřovací základ 20 162 Kč, OSVČ v paušálním režimu má vyměřovací základ 11 594 Kč. Zaměstnankyně obdrží za dlouhodobé ošetřování v délce 90 dní 64 530 Kč, OSVČ obdrží 32 310 Kč a OSVČ v paušálním režimu obdrží 18 630 Kč.

Graf 6 Dávky dlouhodobého ošetřovného u zaměstnance a OSVČ

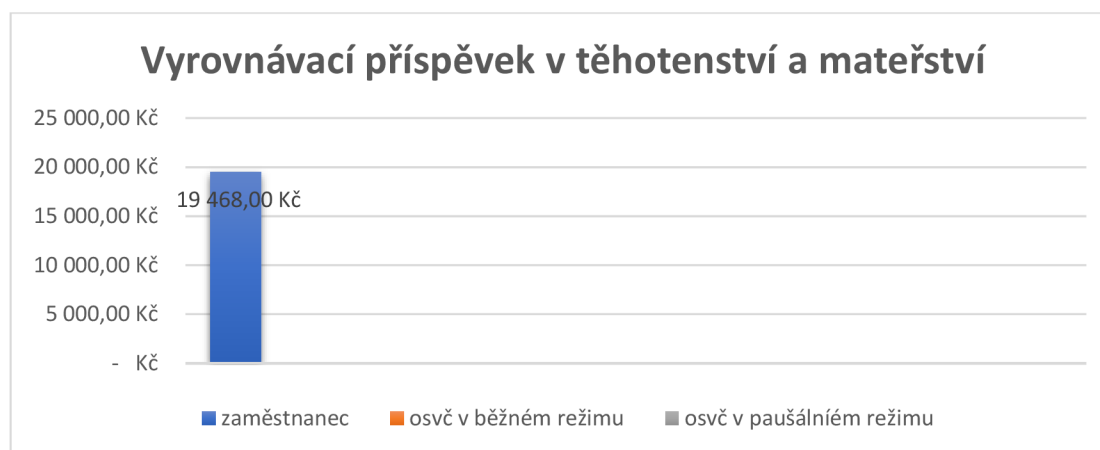
Zdroj: vlastní zpracování

5.6 Porovnání dávky vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství

Rozdíl ve vyplacení dávky vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství znázorňuje graf č. 7. Těhotná zaměstnankyně vykonávající pracovní činnost v prašném prostředí, byla na základě zákazu ošetřujícího lékaře, převedena podobu jednoho měsíce na jinou práci. Za tuto dobu obdrží na výplatě 19 468 Kč.

OSVČ v běžném a v paušálním režimu nemají na výplatu dávky nárok.

Graf 7 Porovnání vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství

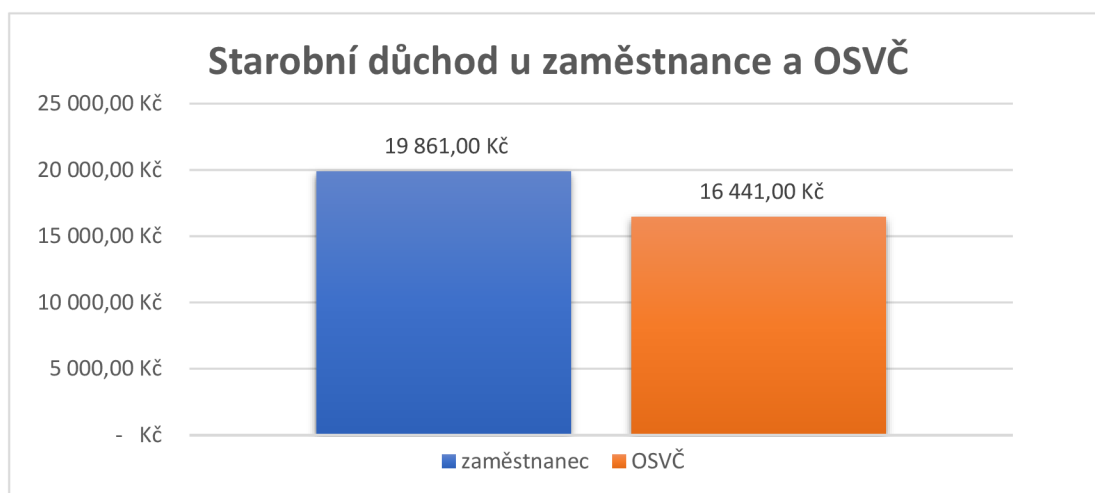
Zdroj: vlastní zpracování

5.7 Porovnání starobního důchodu a zhodnocení specifík

Rozdíly ve vyplácení důchodu u zaměstnance a OSVČ znázorňuje graf 8. zaměstnanec a OSVČ splnili podmínky nároku pro důchod v roce 2023, dosáhli důchodového věku a byli 45 let pojištěni. Zaměstnanec má vyměřovací základ 40 234 Kč a OSVČ 20 162 Kč.

Měsíční starobní důchod, který byl vypočten z vyměřovacích základů a činí u zaměstnance 19 861 Kč a u OSVČ 16 441 Kč.

Graf 8 Porovnání starobního důchodu u zaměstnance a OSVČ

Zdroj: vlastní zpracování

Za celkovou dobu pojištění 45 let odvedl zaměstnanec ze mzdy celkovou částku 1 415 340 Kč, zaměstnavatel 5 400 000 Kč, celkem za 45 let bylo za něj odvedeno 6 815 340 Kč. Zaměstnanci tedy náleží starobní důchod 19 861 Kč.

Osoba samostatně výdělečně činná za 45 odpracovaných let odvedla částku 3 179 520 Kč a starobní důchod jí náleží ve výši 16 441 Kč, viz tabulka 21.

Tabulka 21 odvody sociálního pojištění

	odvody za 45 let	starobní důchod
OSVČ	3 179 520,00 Kč	16 441,00 Kč
zaměstnanec	6 815 340,00 Kč	19 861,00 Kč
odvody ze mzdy zaměstnancem	1 415 340,00 Kč	
odvody zaměstnavatelem	5 400 000,00 Kč	

Zdroj: vlastní zpracování

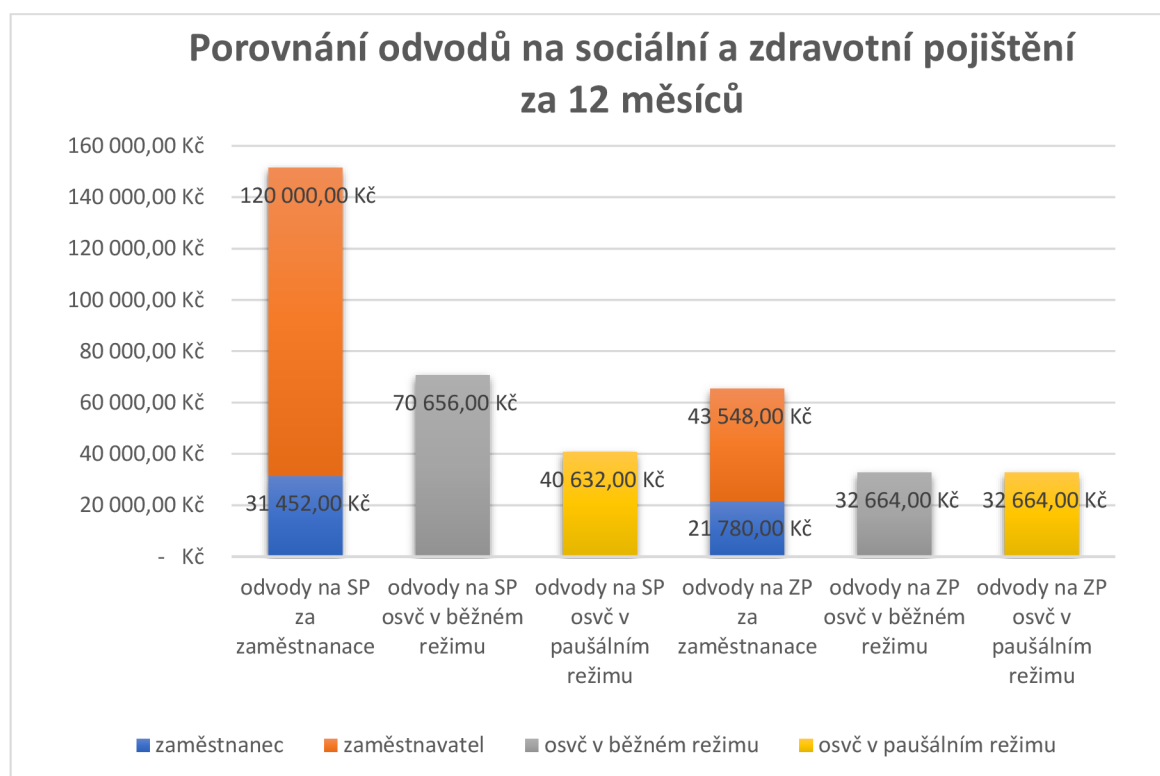
5.8 Porovnání odvodů na sociální a zdravotního pojištění a zhodnocení specifik

Graf 9 znázorňuje porovnání odvodů na sociální a zdravotní pojištění u zaměstnance, OSVČ a u OSVČ v paušálním režimu za 12 kalendářních měsíců. Zaměstnanec odvede ze mzdy celkem na sociální pojištění 31 452 Kč a zaměstnavatel 120 000 Kč, celkem je za něj odvedeno 151 452 Kč. Na zdravotním pojištění zaměstnanec odvede 21 780 Kč a zaměstnavatel 43 548 Kč, celkem je odvedeno za zaměstnance 65 328 Kč.

Osoba samostatně výdělečně činná odvede za 12 měsíců na sociálním pojištění 70 656 Kč a na zdravotní pojištění 32 664 Kč.

OSVČ v paušálním režimu odvede na sociálním pojištění za 12 kalendářních měsíců 40 362 Kč a 32 664 Kč na zdravotním pojištění.

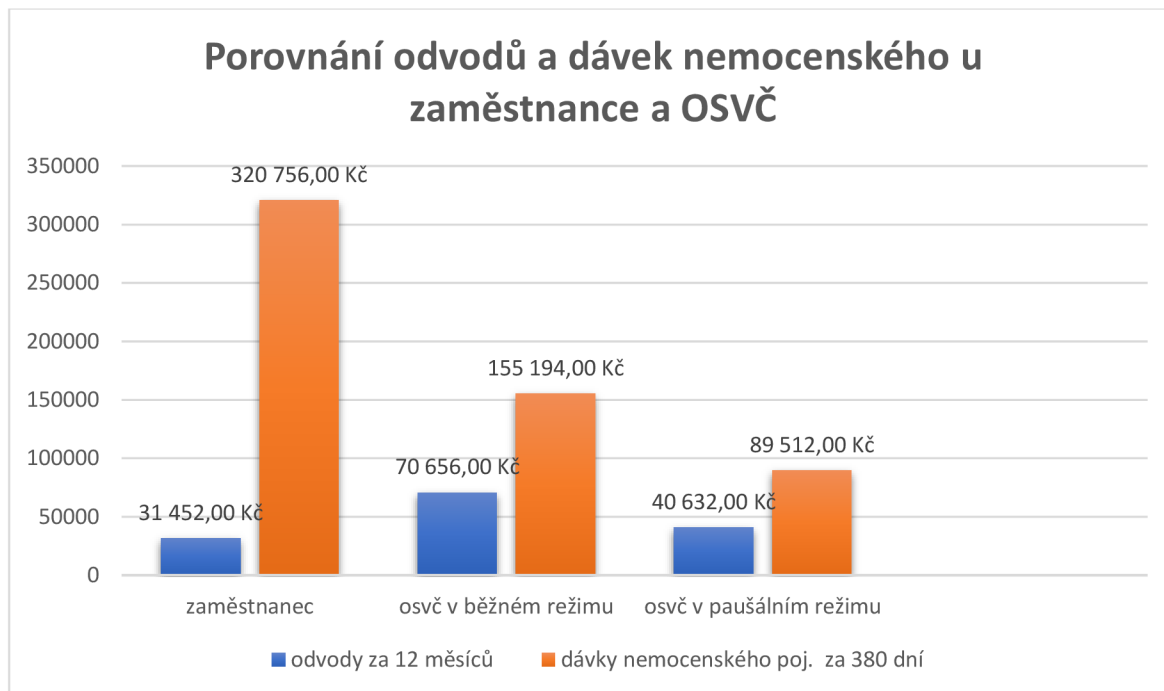
Graf 9 Porovnání odvodů na sociální a zdravotní pojištění za 12 měsíců

Zdroj: vlastní zpracování

Graf 10 porovnává odvod pojistného zaměstnance, OSVČ a OSVČ v paušálním režimu proti vyplaceným dávkám těmto pojištěncům. Porovnání nám ukazuje poměr vyplacených dávek k odvodům na sociální pojištění. Jak je vidět na první pohled je výhodnější být zaměstnancem než osobou samostatně činnou.

Graf 10 Porovnání odvodů a dávek nemocenského u zaměstnance a OSVČ

Zdroj: vlastní zpracování

6 Závěr

Diplomová práce zaměřená na specifika sociálního a zdravotního pojištění zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných měla za úkol seznámit čtenáře s principy fungování sociálního pojištění a zdravotního pojištění v České republice a na základě analýzy vyhodnotit specifika pojištění u zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných.

V teoretické části diplomové práce byly popsány a vysvětleny základní pojmy a principy v oblasti sociálního pojištění a veřejného zdravotního pojištění. Dále zde byla popsána historie pojištění a systém fungování sociálního i zdravotního pojištění v České republice. Další oblasti, která zde byla vysvětlena byly možnosti a povinnosti zaměstnanců a osob samostatně výdělečně činných. Podkladem pro tuto část byly odborné publikace a aktuální právní předpisy.

Abychom mohli posoudit, zda je výhodnější být zaměstnancem nebo osobou samostatně výdělečně činnou, jsou výsledky analýzy popsány v kapitole 5 Výsledky a vyhodnocení. V této kapitole jsou porovnány vyplacené dávky nemocenského pojištění, peněžité pomoci v mateřství, otcovské poporodní péče, dávky ošetrovného a dlouhodobého ošetrovného a vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství, dále je zde porovnání výplaty starobního důchodu a odvod dávek na sociální a zdravotní pojištění.

Rozdíl, který je z výpočtu dávek nemocenského pojištění zřejmý na první pohled je ten, že zaměstnanec má nárok na výplatu šesti dávek a osoba samostatně výdělečně činná pouze na čtyři. Pokud bychom se zaměřili na výši vyplacených dávek k poměru zaplaceného sociálního pojištění, tak zaměstnanci jsou poskytnuty dávky o polovinu vyšší než osobě samostatně výdělečně činné. Z vyplacených dávek nemocenského pojištění je vždy výhodnější být zaměstnancem, ten obdrží o polovinu vyšší dávky než osoba samostatně výdělečně činná a o tři čtvrtiny více než osoba samostatně výdělečně činná v paušálním režimu. Co se týče zaplaceného pojistného a odvodů za zaměstnance, jsou částky srovnatelné se zaplaceným pojistným osoby samostatně výdělečně činné.

Při porovnání výpočtu starobního důchodu je situace obdobná. Za 45 let sociálního pojištění náleží zaměstnanci důchod ve výši 19 861 Kč, což představuje z celkové odvedené částky na sociální pojištění 0,3 %. Osoba samostatně výdělečně činná obdrží starobní důchod ve

výši 16 441 Kč což je 0,5 % z odvedené částky. Osoba samostatně výdělečně činná obdrží tedy méně o 3 420 Kč než zaměstnanec, přitom na pojistném odvedla více o 1 764 180 Kč. Opět je zřejmé, že osoba samostatně výdělečně činná je znevýhodněna.

Při srovnání celkových výdajů ze mzdy zaměstnance je na tom zaměstnanec lépe než osoba samostatně výdělečně činná a osoba samostatně výdělečně činná v paušálním režimu.

Na odvodech na sociální pojištění osoba samostatně výdělečně činná odvede za 12 měsíců o 39 204 Kč více než zaměstnanec a osoba samostatně výdělečně činná v paušálním režimu o 9 180 Kč více než zaměstnanec. Na zdravotní pojištění jsou odvody osob samostatně výdělečně činných srovnatelné, ale opět jsou vyšší než u zaměstnance o 10 884 Kč.

Starobní důchod je také u zaměstnance vyšší než u osoby samostatně výdělečně činné o 3 420 Kč.

Pokud by chtěla osoba samostatně výdělečně činná dosáhnout na stejnou výši dávek nemocenského, musela by si zvýšit platby na sociální pojištění nebo uzavřít soukromé důchodové pojištění, pokud by chtěla mít srovnatelný důchod.

7 Seznam použitých zdrojů

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9

ČELEDOVÁ, Libuše a Rostislav ČEVELA. *Laskavý průvodce po sociálních dávkách*. Druhé vydání. Ilustroval Magdalena FIALOVÁ. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2020. ISBN 978-80-246-4553-7

ČERVINKA, Tomáš a Antonín DANĚK. *Zdravotní pojištění: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2009-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-360-8

Health Insurance: Requirements, Challenges, and Regulations, edited by Wayne M. Matthews, Nova Science Publishers, Incorporated, 2019. ProQuest Ebook Central, <https://ebookcentral-proquest-com.infozdroje.czu.cz/lib/czup/detail.action?docID=5725965>

JANEČKOVÁ, Hana a Helena HNILICOVÁ. *Úvod do veřejného zdravotnictví*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-592-9

KAHOUN, Vilém. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. Praha: Triton, 2009. ISBN 978-80-7387-346-2

KOLDINSKÁ, Kristina a TRÖSTER, Petr. *Právo sociálního zabezpečení*. 7., podstatně přepracované vydání. Academia iuris (C.H. Beck). V Praze: C.H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-692-0

KREBS, Vojtěch a Jaroslava DURDISOVÁ. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 2015. ISBN 978-80-7357-276-1

NĚMEC, Jiří. *Principy zdravotního pojištění*. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2628-1

SALVATORE, FP, Fanelli, S., Donelli, CC a Milone, M. (2021), "Principy zdravotní péče založené na hodnotách ve zdravotnických organizacích", *International Journal of Organizational Analysis*, sv. 29 č. 6, s. 1443-1454. <https://doi.org/10.1108/IJOA-07-2020-2322>

PAVLÍČEK, Václav a JIRÁSKOVÁ, Věra. *Ústavní právo a státověda*. 3. podstatně přepracované a rozšířené vydání. Student (Leges). Praha: Leges, 2021. ISBN 978-80-7502-506-7

POTUČEK, Martin. *České důchody*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2018. ISBN 978-80-246-4236-9

ŠÁMALOVÁ, Kateřina a Petr VOJTÍŠEK, ed. *Sociální správa: organizace a řízení sociálních systémů*. Praha: Grada, 2021. ISBN 978-80-271-2195-3

ŠTANGOVÁ, Věra a Roman LANG. *Právo sociálního zabezpečení v bodech s příklady*. 2. vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2021. ISBN 978-80-7380-856-3

VYBÍHAL, Václav. *Mzdové účetnictví ...: praktický průvodce*. Praha: Grada Publishing, 1998-. Účetnictví a daně (Grada). ISBN 978-80-271-3982-8

VYSOKAJOVÁ, Margerita, ed. *Konference k 90. výročí sociálního pojištění v ČR*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2015. ISBN 978-80-87975-34-3

ŽENÍŠKOVÁ, Marta. *Pojistné na sociální zabezpečení: zaměstnavatelů, zaměstnanců, OSVČ a dobrovolně důchodově pojištěných: s komentářem a příklady*. Olomouc: ANAG, 2008-. Práce, mzdy, pojištění. ISBN 978-80-7554-385-1

7.1 Právní předpisy

Zákon č. 551/1991 Sb. Zákon České národní rady o Všeobecné zdravotní pojišťovně České republiky. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb104-91.pdf>

Zákon č. 582/1991 Sb. Zákon České národní rady o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb111-91.pdf>

Zákon č. 280/1992 Sb. Zákon České národní rady o resortních, oborových, podnikových a dalších zdravotních pojišťovnách. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb058-92.pdf>

Zákon č. 582/1992 Vyhláška ministerstva financí České republiky, kterou se mění a doplňuje vyhláška ministerstva financí České republiky č. 492/1991 Sb., kterou se stanoví rozsah a podmínky zákonného pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem motorového vozidla. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb116-92.pdf>

Zákon č. 586/1992 Sb. Zákon České národní rady o daních z příjmů. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb117-92.pdf>

Zákon č. 589/1992 Sb. Zákon České národní rady o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb118-92.pdf>

Zákon č. 592/1992 Sb. Zákon České národní rady o pojistném na veřejné zdravotní pojištění. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb119-92.pdf>

Zákon č. 117/1995 Sb. Zákon o státní sociální podpoře. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb31-95.pdf>

Zákon č. 155/1995 Sb. Zákon o důchodovém pojištění. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb41-95.pdf>

Zákon č. 48/1997 Sb. Zákon o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb016-97.pdf>

Zákon č. 258/2000 Sb. Zákon o ochraně veřejného zdraví a o změně některých souvisejících zákonů. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb074-00.pdf>

Zákon č. 435/2004 Sb. Zákon o zaměstnanosti. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb143-04.pdf>

Zákon č. 108/2006 Sb. Zákon o sociálních službách. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb037-06.pdf>

Zákon č. 111/2006 Sb. Zákon o pomoci v hmotné nouzi. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb037-06.pdf>

Zákon č. 187/2006 Sb. Zákon o nemocenském pojištění. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvcr.cz/sbirka-zakonu/sb064-06.pdf>

Zákon č. 378/2007 Sb. Zákon o léčivech a o změnách některých souvisejících zákonů (zákon o léčivech). Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb115-07.pdf>

Zákon č. 329/2011 Sb. Zákon o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů. Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb0115-2011.pdf>

Zákon č. 372/2011 Sb. Zákon o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách). Sbírka zákonů Ministerstva vnitra České republiky. Dostupné z: <https://mvr.cz/sbirka-zakonu/sb0131-2011.pdf>

7.2 Internetové zdroje

Bezplatná právní poradna, přehled dávek nemocenského pojištění. Dostupné z: <https://www.bezplatnapravni poradna.cz/>

Finanční správa, sazby paušální daně. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/dane/dan-z-prijmu/pausalni-dan/obecne-informace>

Česká správa sociálního zabezpečení, sazby pojistného. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/vyse-a-sazba>

Česká správa sociálního zabezpečení, starobní důchod. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vypocet-a-vyplata-duchodu>

Česká správa sociálního zabezpečení, vdovecký důchod. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/vdovsky-vdovecky-duchod>

Česká správa sociálního zabezpečení, sirotčí důchod. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/sirotci-duchod>

Česká správa sociálního zabezpečení, peněžitá pomoc v mateřství. Dostupné z:
<https://www.cssz.cz/penezita-pomoc-v-materstvi>

Ministerstvo práce a sociálních věcí, nemocenské pojištění. Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/nemocenske-pojisteni>

Ministerstvo práce a sociálních věcí: Kalkulačka pro výpočet dávek. Dostupné z:
<https://www.mpsv.cz/kalkulacka-pro-vypocet-davek-v-roce-2023>

8 Seznam obrázků, tabulek, grafů a zkratk

8.1 Seznam obrázků

Obrázek 1 Dávky nemocenského pojištění	41
Obrázek 2 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti	55
Obrázek 3 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti	56
Obrázek 4 Výpočet nemocenské – 30 dní pracovní neschopnosti	57
Obrázek 5 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti	57
Obrázek 6 Výpočet nemocenské – 90 dní pracovní neschopnosti	58
Obrázek 7 Výpočet náhrady mzdy – 14 dní pracovní neschopnosti	58
Obrázek 8 Výpočet nemocenské – 380 dní pracovní neschopnosti	59
Obrázek 9 Výpočet nemocenské OSVČ v běžném režimu – 30 dní	60
Obrázek 10 Výpočet nemocenské OSVČ v paušálním režimu – 30 dní	61
Obrázek 11 Výpočet nemocenské OSVČ v běžném režimu – 90 dní	62
Obrázek 12 Výpočet nemocenské OSVČ v paušálním režimu – 90 dní	63
Obrázek 13 Výpočet nemocenské OSVČ v běžném režimu – 380 dní	64
Obrázek 14 Výpočet nemocenské OSVČ v paušálním režimu – 380 dní	65
Obrázek 15 Výpočet výše peněžité pomoci v mateřství	66
Obrázek 16 Výpočet peněžité pomoci v mateřství u OSVČ v běžném režimu	67
Obrázek 17 Výpočet peněžité pomoci v mateřství u OSVČ v paušálním režimu	68
Obrázek 18 Výpočet dávky otcovské poporodní péče u zaměstnance	69
Obrázek 19 Výpočet dávky otcovské poporodní péče u OSVČ v běžném režimu.....	70
Obrázek 20 Výpočet dávky otcovské poporodní péče u OSVČ v paušálním režimu.....	70
Obrázek 21 Výpočet ošetřovného u zaměstnance.....	71
Obrázek 22 Výpočet dlouhodobého ošetřovného u zaměstnance 90 dní.....	72
Obrázek 23 Výpočet dlouhodobého ošetřovného u OSVČ 90 dní v běžném režimu.....	73
Obrázek 24 Výpočet dlouhodobého ošetřovného u OSVČ 90 dní v paušálním režimu.....	73

8.2 Seznam tabulek

Tabulka 1 Klíčové oblasti sociální správy	17
Tabulka 2 Schéma soustav sociální ochrany.....	18
Tabulka 3 Minimální vyměřovací základy a minimální zálohy	27

Tabulka 4 Výše měsíční zálohy na paušální daň v roce 2023	28
Tabulka 5 Vyměřovací základy a pojistné u OSVČ v paušálním režimu	28
Tabulka 6 Druhy důchodů	31
Tabulka 7 Přehled vývoje základních výměr důchodů	32
Tabulka 8 Redukční hranice platné pro rok 2023	40
Tabulka 9 Přehled zdravotních pojišťoven	50
Tabulka 10 Výše minimální mzdy od roku 2017	52
Tabulka 11 Vývoj minimálních záloh OSVČ 2017-2023	53
Tabulka 12 Sazby pojistného pro rok 2023	54
Tabulka 13 Výpočet průměrného hodinového výdělku.....	55
Tabulka 14 Výpočet vyrovnávacího příspěvku u zaměstnance.....	74
Tabulka 15 Výpočet starobního důchodu u zaměstnance i OSVČ	75
Tabulka 16 Výpočet sociálního pojištění.....	75
Tabulka 17 Výpočet zdravotního pojištění	76
Tabulka 18 Odvody OSVČ v běžném režimu	76
Tabulka 19 OSVČ paušální režim I. pásmo	77
Tabulka 20 Přehled pojištění dávek nemocenského pojištění	78
Tabulka 21 Odvody sociálního pojištění	86

8.3 Seznam grafů

Graf 1 Dávky nemocenské u zaměstnance a OSVČ	79
Graf 2 Dávky nemocenského u zaměstnance a OSVČ – vývoj dávek	80
Graf 3 Dávky peněžité pomoci v mateřství u zaměstnance a OSVČ	81
Graf 4 Dávky otcovské poporodní péče u zaměstnance a OSVČ.....	82
Graf 5 Dávky ošetřovného u zaměstnance a OSVČ	83
Graf 6 Dávky dlouhodobého ošetřovného u zaměstnance a OSVČ	84
Graf 7 Porovnání vyrovnávacího příspěvku v těhotenství a mateřství	85
Graf 8 Porovnání starobního důchodu u zaměstnance a OSVČ	86
Graf 9 Porovnání odvodů na sociální a zdravotní pojištění za 12 měsíců.....	87
Graf 10 Porovnání odvodů a dávek nemocenského u zaměstnance a OSVČ.....	88

8.4 Seznam použitých zkratk

ČSSZ	Česká správa sociálního zabezpečení
DP	Důchodové pojištění
DPH	Daň z přidané hodnoty
KNVVZ	Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
PPM	Peněžitá pomoc v mateřství
SVČ	Samostatná výdělečná činnost
ZP	Zdravotní pojišťovna

Přílohy

Příloha 1 Důchodový věk pojištěnců narozených v letech 1936-971

Rok narození	Důchodový věk činí u					
	mužů	žen s počtem vychovaných dětí				
		0	1	2	3 a 4	5 a více
1936	60r+2m	57r	56r	55r	54r	53r
1937	60r+4m	57r	56r	55r	54r	53r
1938	60r+6m	57r	56r	55r	54r	53r
1939	60r+8m	57r+4m	56r	55r	54r	53r
1940	60r+10m	57r+8m	56r+4m	55r	54r	53r
1941	61r	58r	56r+8m	55r+4m	54r	53r
1942	61r+2m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m	53r
1943	61r+4m	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m	53r+4m
1944	61r+6m	59r	57r+8m	56r+4m	55r	53r+8m
1945	61r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m	54r
1946	61r+10m	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m	54r+4m
1947	62r	60r	58r+8m	57r+4m	56r	54r+8m
1948	62r+2m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m	55r
1949	62r+4m	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m	55r+4m
1950	62r+6m	61r	59r+8m	58r+4m	57r	55r+8m
1951	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m	56r
1952	62r+10m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m	56r+4m
1953	63r	62r	60r+8m	59r+4m	58r	56r+8m
1954	63r+2m	62r+4m	61r	59r+8m	58r+4m	57r
1955	63r+4m	62r+8m	61r+4m	60r	58r+8m	57r+4m
1956	63r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+4m	59r	57r+8m
1957	63r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+4m	58r
1958	63r+10m	63r+10m	62r+8m	61r+2m	59r+8m	58r+4m
1959	64r	64r	63r+2m	61r+8m	60r+2m	58r+8m
1960	64r+2m	64r+2m	63r+8m	62r+2m	60r+8m	59r+2m
1961	64r+4m	64r+4m	64r+2m	62r+8m	61r+2m	59r+8m
1962	64r+6m	64r+6m	64r+6m	63r+2m	61r+8m	60r+2m
1963	64r+8m	64r+8m	64r+8m	63r+8m	62r+2m	60r+8m
1964	64r+10m	64+10m	64r+10m	64r+2m	62r+8m	61r+2m
1965	65r	65r	65r	64r+8m	63r+2m	61r+8m
1966	65r	65r	65r	65r	63r+8m	62r+2m
1967	65r	65r	65r	65r	64r+2	62r+8m
1968	65r	65r	65r	65r	64r+8	63r+2m
1969	65r	65r	65r	65r	65r	63r+8m
1970	65r	65r	65r	65r	65r	64r+2m
1971	65r	65r	65r	65r	65r	64r+8m

Příloha 2 Evidenční list důchodového zabezpečení

XXXXXXXXXXXX

Nastavení psacího stroje

Evidenční list důchodového pojištění

XXXXXXXXXXXX

Kód ČSSZ

XXXXXXXXXXXX

Místní příslušná ČSSZ (UP P88Z)

Technický kód

za rok

Typ ELDP

Oprava ELDP za dne

1. Identifikace pojištěnce

Rodné číslo pojištěnce

Příjmení (postranní)	Jméno	Titul	Datum narození
Ulice	Číslo domu		Rodné příjmení
Obec	Podla	PSC (Post Code)	Stát
		Místo narození	

2. Průběh pojištění v daném roce

Kč	MR	Od	Do	Dny	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	1-12	Vylouč. doby	Vyměřovací základ	Doby odečt.	
																		Celkem	Celkem	Celkem	

3. Identifikační údaje zaměstnavatele a podpisy

Název zaměstnavatele	IČ	Variabilní symbol
Vydělečná činnost od	<div style="border: 1px solid black; width: 100%; height: 100%;"></div>	
Datum vyhotovení ELDP		
Číslo a podpis pojištěnce	Podpis a razítko zaměstnavatele	Pro potřeby ČSSZ

1497603561

ČSSZ 69 387 2 – JH/2016

K vyplnění tohoto formuláře na PC a následném vytištění na Vaší tiskárně můžete využít elektronický formulář na internetové adrese „www.csz.cz“.

Příloha 3 Přihláška k dobrovolné účasti na nemocenském pojištění OSVČ

Evidenční štítek

**Přihláška k dobrovolné účasti
na nemocenském pojištění OSVČ**

OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno

Razítko OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno

Variabilní symbol nemocenského pojištění
- vyplní OSSZ/PSSZ/MSSZ Brno

A. Základní identifikace				
Příjmení	Jméno	Rodné příjmení	Rodné číslo	
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	
Titul	Datum narození			
<input type="text"/>	<input type="text"/>			
B. Přihláška k účasti na nemocenském pojištění (NP)				
K účasti na pojištění se přihlašuji od		<input type="text"/>	Název zdravotní pojišťovny	
Datum zahájení (opětovného zahájení) SVČ		<input type="text"/>	<input type="text"/>	
C. Úhrada pojistného				
Požaduji zaslání poštovních poukázek pro placení pojistného ¹⁾ ☐ ano ☐ ne				
D. Údaje o nemocenském pojištění				
Název předchozího orgánu, který prováděl NP, pokud jím nebyla ČSSZ		Název orgánu, který v současnosti provádí NP, pokud jím není ČSSZ		
<input type="text"/>		<input type="text"/>		
Předchozí doba účasti na nemocenském pojištění v cizině od		<input type="text"/>	do	<input type="text"/>
Cizozemský nositel nemocenského pojištění				
Název			Cizozemské číslo pojištění	
<input type="text"/>			<input type="text"/>	
Ulice	Číslo domu	Obec	PSČ	Stát
<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>	<input type="text"/>
Prohlašuji, že uvedené údaje jsou pravdivé.				
..... Datum, podpis pojištěnce				
<p>¹⁾ Složenky jsou zaslány pouze na jeden rok. O jejich zaslání v dalším roce je nutno požádat OSSZ vždy znovu.</p>				
<p>0 6 1 6 5 4 4 8 9</p>				
<p>strana 1 ČSSZ – 89 325 18 1/2024</p>				

Příloha 4 Průkaz pojištěnce VZP

Příloha 5 VZP Přehled OSVČ za rok 2023

**VŠEOBECNÁ
ZDRAVOTNÍ POJIŠŤOVNA
ČESKÉ REPUBLIKY**

Přehled OSVČ za rok 2023

VZP - kód 111
Přehled o výši daňového základu ze samostatně
výdělečné činnosti a zaplacených zálohách na pojistné
(§ 24 odst. 2 a 3 zák. č. 592/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů)

Typ přehledu
žádný opravný

Datum převzetí, razítko a podpis pracovníka VZP ČR

Formulář bude zpracován elektronicky. Vyplňte jej, prosím, předepsaným typem písma Courier New Bold 11. Zaškrtnávací pole označte křížkem.

1. Identifikace pojistěnce		
Příjmení	Jméno Titul	
Ulice	Číslo popisné / číslo orientační Číslo pojistěnce (rodné číslo)	
PSČ Obec	Identifikační číslo (IČO)	
Bankovní spojení: (předčíslí účtu - číslo účtu / kód banky)	Telefon	
E-mail		
2. Prohlášení pojistěnce		
☐ V roce 2023 jsem byl/a poplatníkem v paušálním režimu v měsících: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ 11 ☐ 12 ☐ 1-12		
☐ V roce 2023 pro mne neplatila povinnost hradit zálohy na pojistné v měsících: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ 11 ☐ 12 ☐ 1-12 Důvod: a) zaměstnání b) nemoc OSVČ ☐		
☐ V roce 2023 pro mne nebyl stanoven minimální vyměřovací základ v měsících: ☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4 ☐ 5 ☐ 6 ☐ 7 ☐ 8 ☐ 9 ☐ 10 ☐ 11 ☐ 12 ☐ 1-12 Důvod: a) b) c) d) e) f) ☐		
Zaškrtněte měsíc a písmeno podle poučení - pro písmeno f) uveďte RČ dětí:		
Pro Důvod podle písmena f) uveďte:		
3. Přiznání k dani z příjmů		
☐ Mám povinnost podat daňové přiznání do 2.4.2024 ☐ Daňové přiznání podávám po 2.4.2024 elektronicky ☐ Daňové přiznání za mne po 2.4.2024 podává daňový poradce ☐ Nemám povinnost podávat daňové přiznání ☐ Daňové přiznání podávám s odkladem		
Daňové přiznání podáno dne:		
4. Pojistné OSVČ		
Řádek 3 Daňový základ	Řádek 41 Úhrn zaplacených záloh na pojistné v roce 2023	
Řádek 4 Počet měsíců trvání samostatné výdělečné činnosti v roce 2023	Řádek 43 Přeplatek (Doplatek): Řádek 41 - Řádek 16	
Řádek 5 Z Řádku 4 počet měsíců, kdy byla OSVČ pojištěna u VZP ČR	Přeplatek	
Řádek 6 Počet měsíců, ve kterých pro OSVČ platil minimální vyměřovací základ	☐ NEŽÁDÁM o vrácení přeplatku (přeplatek bude použit na úhrady záloh v dalším období) ☐ ŽÁDÁM o vrácení přepl. ve výši:	
Řádek 9 20 162 Kč x Řádek 6	Přeplatek zašlete: ☐ na bankovní účet ☐ poštovní poukázkou	
Vyměřovací základ OSVČ za rok 2023: 0,50 x Řádek 3 (pro < Řádek 9, запиše se Řádek 9)	6. Nová výše zálohy	
Řádek 14	Řádek 51	0,135 x 0,5 x Řádek 3 / Řádek 4 (zaokr. na Kč nahoru)
Pojistné za rok 2023: 0,135 x (Řádek 14 x Řádek 5) / Řádek 4 (zaokr. na Kč nahoru)	Typ zálohy	Nová výše zálohy
Řádek 16	☐ a) 2 968 Kč ☐ b) výpočet ☐ c) 0 Kč	
7. Datum vyplnění a podpis pojistěnce		
Prohlašuji, že všechny údaje v tomto PŘEHLEDU jsou pravdivé a že ohlásím VZP ČR všechny změny údajů, a to do 8 dnů ode dne, kdy jsem se o změněné skutečnosti dozvěděl.		
VZP 87.51/2023	Vyplněno dne	Vytisknout
	10.02.2024	Vymazat formulář
		Podpis pojistěnce

